

LÄROPLAN FÖR ÅLANDS YRKESGYMNASIUM

Läroplanens allmänna del beskriver verksamhet och undervisning för de kompetensområden som leder till gymnasieexamen med yrkesinriktning

Godkänd av styrelsen för Ålands gymnasium 20.9.2016

Innehåll

ALLMÄN DEL	3
1. VERKSAMHETSIDÉ OCH VISIONER	3
1.1 Utbildningspolitiska mål	4
1.1.1 Hållbarhet	4
1.1.2 Entreprenörskap	4
1.1.3 Digitalisering	5
1.1.4 Flexibilitet	5
1.1.5 Jämlikhet och jämställdhet	5
1.1.6 Integration	5
1.2 Temaområden	5
1.3 Definitioner	8
2. VÄRDEGRUND	9
2.1 Bildning	9
2.2 Synen på lärande och lärprocess	9
2.3 Nyckelkompetenser för livslångt lärande	10
3. LÄRMILJÖ	10
3.1 Trygghet och säkerhet	11
3.2 Närstudier	11
3.2.1 Ledighet	11
3.2.2 Studieuppehåll	11
3.2.3 Frånvaro på grund av sjukdom	12
4. STUDIERNAS UPPLÄGG	12
4.1 Personlig studieplan	12
4.2 Studerande med annan språkbakgrund än svenska	13
4.3 Utbildningens utformning	13
4.4 Examensdelar	14
4.4.1 Yrkesinriktade examensdelar	14
4.4.2 Gemensamma examensdelar	14
4.4.3 Fritt valbara examensdelar	15
4.4.3.1 Studieteknik, 2 kp	15
4.4.3.2 Främmande språk, 2 – 4 kp	16
4.4.3.3 Företagsamhet och entreprenörskap, 3-6 kp	18
4.4.3.4 Fritt skapande/produktutveckling, 2 – 8 kp	20
4.4.3.5 Förberedelse för arbetsplatshandledaruppgifter, 2 – 5 kp	21
4.4.3.6 Grundläggande yrkeskompetens inom transportbranschen, 10 kp	22
4.4.3.7 Högskoleförberedande utbildningshelhet, 10 kp	23

4.4.3.8 Yrkesfördjupande samhällsvetenskapligt paket, 4 – 6 kp.....	23
4.5 Lärande i arbete	25
4.6 Yrkesprov	26
4.7 Examen	27
5. HANDLEDNING	27
5.1 Studiehandledning.....	27
5.2 Samarbete med vårdnadshavare.....	28
6. STÖD FÖR LÄRANDE OCH STUDIER	28
6.1 Stödundervisning	28
6.2 Specialundervisning	28
7. BEDÖMNING.....	29
7.1 Bedömning av lärande.....	30
7.2 Studerandes självbedömning.....	30
7.3 Bedömning av kunnande.....	31
7.3.1 Bedömning av yrkesinriktad examensdel.....	32
7.3.1.1 Bedömning av yrkesprov.....	32
7.3.2 Bedömning av gemensamma examensdelar	32
7.3.3 Bedömning av fritt valbara examensdelar	33
7.3.4 Bedömning av erkänt kunnande.....	34
7.3.5 Bedömning av det högskoleförberedande paketet (HUTH).....	34
7.4 Förnyad bedömning	36
7.5 Rättelse av bedömning	36
8. GYMNASIEBETYG MED YRKESINRIKTNING	37
9. ÖVRIGA BETYG OCH INTYG	37
10. SAMARBETE.....	38
10.1 Yrkesråden.....	38
11. KONTINUERLIG UTVÄRDERING	38
Beskrivning av procedur för rättelse av bedömning	39

ALLMÄN DEL

1. VERKSAMHETSIDÉ OCH VISIONER

Ålands landskapsregering är huvudman för myndigheten Ålands gymnasium som upprätthåller skolan Ålands yrkesgymnasium. Skolan har som vision att studerande genom utbildningen ska få en fördjupad kunskap och förmåga att fortsätta att utvecklas personligt och yrkesmässigt och att skolan ska vara en mötesplats för kunskap och idéer.

Vid Ålands yrkesgymnasium ges enligt LL om gymnasieutbildning (2011:13) en utbildning som ska ge studerande sådana teoretiska och praktiska kunskaper och färdigheter som krävs för att självständigt utöva ett yrke. Den grundläggande yrkesutbildningen ska därutöver förbereda studerande för yrkesinriktad högskoleutbildning eller andra på gymnasieutbildning baserade studier.

Denna allmänna del av läroplanen tillämpas på alla kompetensområden som ger grundläggande yrkesutbildning vid Ålands yrkesgymnasium och som leder till gymnasieexamen med yrkesinriktning. De utbildningar som leder till grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen och grundexamen i sjöfart, omfattas inte av denna läroplan. För dessa utbildningar utarbetas en läroplan med rikets examensgrund som grund såväl för yrkesinriktade examensdelar, gemensamma examensdelar och fritt valbara examensdelar.

Yrkesträning utbildningen och den yrkesinriktade specialundervisningen vid Ålands yrkesgymnasium följer en egen läroplan. Den yrkesinriktade specialundervisningen följer i tillämpliga delar denna läroplan.

Förutom yrkesmässiga färdigheter ska utbildningen i Ålands yrkesgymnasium stöda de studerandes personliga utveckling, stimulera till livslångt lärande och verka för jämställdhet. Utbildningen ska ge en kvalitativ och bred utbildning som ger studerande kunskaper och redskap för att verka i vederbörande bransch och ge en grund för andra karriärmöjligheter. I utbildningen betonas säkerhetsfrågor och de studerande ska lära sig ta hänsyn till bestämmelser om säkerhet och arbetarskydd i branschen.

Verksamheten i Ålands yrkesgymnasium inriktas på att skapa en **lärande organisation** som främjar allas lärande och kontinuerliga kompetensutveckling. Skolan håller en kontinuerlig och nära kontakt med arbetslivet och kan därmed i skolans undervisning beakta arbetslivets krav och utveckling. Digitaliseringen skapar både krav och möjligheter för skolans utveckling.

Studerande sporras till aktivt deltagande och till att uttrycka sin åsikt. Skolan vinnlägger sig om **delaktighet och samhörighet** mellan studerande, lärare och övrig personal över skolhusgränser och kompetensområden.

I skolans vardag läggs fokus på **välbefinnande och en hållbar framtid**. Alla verkar för att skapa ett ansvarsfullt förhållningssätt till miljö och naturresurser. Studerande, lärare och övrig personal arbetar tillsammans för en rofylld och trivsamt miljö som kännetecknas av trygghet.

Verksamhetskulturen sporrar till öppenhet för **kulturell mångfald** och stimulerar **kommunikation och interaktion** med målet att studerande under studier och framtida yrkesliv kan fungera som aktiva aktörer.

Ålands yrkesgymnasiums mål

Studera ska

- förvärva ett yrkeskunnande som ger dem förutsättningar för yrkesliv och yrkeskarriär
- förvärva beredskap för livslångt lärande och få inspiration att utveckla sig själva
- hålla ingångna överenskommelser och avtal
- lära sig planera sina studier, utvärdera sin egen inläring och sitt kunnande
- lära sig tillämpa tidigare förvärvad kunskap i nya situationer
- utveckla sin förmåga att lösa problem genom att under studietiden lära sig handla flexibelt, innovativt och nyskapande
- förkovra sina interaktions- och kommunikationsfärdigheter så att de kan känna sig bekväma i olika sociala situationer, såväl i arbetslivet som i vardagslivet
- vidareutveckla förmågan att samarbeta genom att arbeta i team och lära sig agera och konstruktivt ta initiativ i olika gruppkonstellationer
- utveckla färdigheter att verka som aktiv samhällsmedlem
- utveckla sin förmåga att identifiera och hantera sina egna och andras känslor på ett positivt sätt
- utveckla etiska färdigheter genom att i undervisningen medvetet ta ställning till hur etiska problem hanteras och kan lösas
- bli medvetna om sina egna kulturbetingade värderingar och kunna beakta dem i skolarbetet och i det framtida arbetslivet
- utveckla och inse betydelsen av estetik
- handla ansvarsfullt och så objektivt som möjligt
- iaktta yrkesetiska normer som tystnadsplikt, datasekretess och konsumentskyddsbestämmelser
- känna till arbetsgivares och arbetstagares skyldigheter

1.1 Utbildningspolitiska mål

Ålands landskapsregering och Ålands lagting har 26.6.2015 på förslag en parlamentariskt tillsatt utbildningsdelegation antagit ett utbildningspolitiskt program "Kompetens 2025" som ska prägla utvecklingen inom den åländska utbildningen fram till 2025.

Det utbildningspolitiska programmet har fem ledord: hållbarhet, entreprenörskap, digitalisering, flexibilitet, jämlikhet och integration.

1.1.1 Hållbarhet

Den åländska utbildningen ska stå för en hållbar ekonomisk, ekologisk, kulturell, social och kompetensmässig utveckling. Kunskap och innovation är en förutsättning för att garantera lokal framgång i en internationaliserad värld och för att skapa ett livskraftigt och utvecklingsbenäget samhälle. Hållbarhet är vår tids största utmaning och ansvar. Människan måste hitta vägar till tillväxt och framsteg utan att tära på jordens resurser eller på människorna. Skola och utbildning har en nyckelställning för att främja denna utveckling.

1.1.2 Entreprenörskap

Den åländska skolan ska väva samman företagsamhet, intraprenörskap och entreprenörskap och utveckla studerandes kreativa och kommunikativa färdigheter. Entreprenörskap handlar om allt från ren kunskap om att starta och driva företag till främjande av kreativitet, nyfikenhet, fantasi, självkänsla och självständigt tänkande. Skola och utbildning ska stimulera entreprenörmässiga förhållningssätt.

1.1.3 Digitalisering

Digitaliseringen innebär omvälvande framsteg med oanade möjligheter. Den samhälleliga digitaliseringen har gjort, gör och kommer att fortsätta göra det möjligt för människor och organisationer att kommunicera och utbyta information på helt nya sätt. Skola och utbildning ska ge studerande digital kompetens så att de kritiskt kan ta del av och använda informationssamhällets teknik i studier, arbetsliv och på fritiden. Studerande behöver även utveckla förståelse för mediernas roll och funktion i samhället.

1.1.4 Flexibilitet

Den flexibla skolan tar hänsyn till den enskilda individens behov och förutsättningar. Flexibla utbildningsvägar och examina minskar överlappande utbildningar och effektiviserar användningen av utbildningens resurser. Skola och utbildning har som mål att skapa individuella studievägar, men även olika undervisningsmetoder och -former.

1.1.5 Jämlikhet och jämställdhet

Utbildningen ska ge studerande möjlighet att utveckla sina färdigheter utifrån de egna resurserna som ska förbereda för ett yrkesliv där de individuella lösningarna är färre eller saknas helt. Skolan ska ha resurser och beredskap att möta studerande som behöver särskilt stöd. Jämlikhet och jämställdhet handlar om en socialt hållbar skola där alla får kunskaper och färdigheter för ett självständigt liv och för att fungera som aktiva medborgare i ett demokratiskt samhälle. Skola och utbildning ska främja jämlikhet och jämställdhet.

1.1.6 Integration

En integrerad skola ska beakta även studerande som på grund av bristande språkkunskaper har svårt att tillgodogöra sig undervisningen. Skola och utbildning har till uppgift att främja språkkunskaper och ge studerande med annan språkbakgrund kunskap om arbetslivets och samhället spelregler.

Vid utformandet av denna läroplan har lagtingets och landskapsregeringens ledord beaktats genom upplägg av undervisningen i större helheter som ger möjlighet till större flexibilitet. Integrationsmålsättningen uppfylls genom att införa undervisning i svenska som andra språk. Undervisningen sätter fokus på studerande som aktiv part vilket befrämjar entreprenörskap och kommunikation. Skolans arbete och verksamhet ska präglas av jämlikhet och jämställdhet. I undervisningen får studerande den digitala kompetens som är nödvändig i arbets- och privatliv.

1.2 Temaområden

Undervisning och lärande i arbete utformas på ett sådant sätt att studerande på ett konkret och utvecklande sätt lär sig

- förstå vikten av engagemang och företagsamhet
- utforska och analysera nutida företeelser och miljöer
- förstå samband, interaktion och beroendeförhållanden
- se kompetensutveckling som en livslång process
- samarbeta och nätverka
- utveckla förmågan att framföra gemensamma idéer och lösningar
- framföra åsikter och förändringsförslag på ett konstruktivt och faktaunderbyggt sätt
- inse vikten av att arbeta för en hållbar utveckling

Aktivt medborgarskap, entreprenörskap och arbetsliv

Målet för temaområdet är att stärka studerandes motivation och vilja att aktivt delta i samhället. Målet är också att öka studerandes kännedom om arbetslivets villkor och den egna drivkraftens betydelse för studieresultat och framtida karriär.

Verksamhet och undervisning ska ge studerande sådana upplevelser i lärprocessen som inspirerar till ett företagsamt och ansvarsfullt agerande.

Temaområdet innebär att studerande ska

- förstå principerna för hur medborgarsamhället, och den offentliga makten fungerar samt utifrån detta analysera olika samhällsfrågor
- bredda sin kunskap och förståelse för Ålands självstyrelse, historia och kultur
- bredda sin kunskap om arbetsliv och företag samt entreprenörskap
- se påverkningsmöjligheter
- utveckla sina kommunikativa färdigheter
- analysera gränserna för ansvarsfull yttrandefrihet
- lära sig planera och förutse, bedöma situationer och ta rimliga risker och hantera besvikelser och misslyckanden
- våga ta initiativ och starta diskussioner
- bli medveten om sina färdigheter och styrkor samt göra genomtänkta val inför framtiden

Välbefinnande och trygghet

Målet för temaområdet är att ge studerande en helhetsbild av de fysiska, psykiska, sociala, samhälleliga och kulturella faktorer som påverkar vårt välbefinnande. Målet är också att uppmuntra till en aktiv livsstil och lära studerande att på olika sätt främja sin fysiska och mentala hälsa och identifiera möjliga riskfaktorer. Studerande ska på olika sätt spöras till ökad fysisk aktivitet eftersom detta ökar välbefinnandet och ger studerande bättre möjligheter att klara en lång yrkeskarriär.

Utbildning och verksamhet ska utformas så att studerande upplever välbefinnande och trygghet. Studerandevårdens och studeranderådets arbete samt studerandes vårdnadshavare ska involveras i detta arbete, liksom andra myndigheter och organisationer, såsom polis och räddningsverk.

Temaområdet innebär att studerande ska

- förstå människors olika behov i olika livssituationer
- förstå faktorer som påverkar den egna hälsan
- kunna reflektera över hur man själv kan främja sin egen och samhällets välbefinnande och trygghet
- kunna identifiera och motverka olika former av mobbning, trakasseri, rasism och utanförskap
- kunna hantera konflikter på ett konstruktivt sätt
- kunna arbeta för sitt eget och andras välbefinnande
- känna till grundläggande samhälleliga åtgärder som befrämjar individens välbefinnande och trygghet

Hållbar livsstil och globalt ansvar

Målet för temaområdet är att inspirera till en hållbar livsstil som gagnar hållbar utveckling där människors verksamhet anpassas till naturens bärkraft och begränsade resurser. Med kunskap och fakta som underlag kan studerande bli ansvarsfulla aktörer med förmåga och vilja att verka för en hållbar framtid.

Undervisning och verksamhet ska ge studerande en helhetsbild av vilka förändringar som är nödvändiga för att uppnå en hållbar utveckling.

Temaområdet innebär att studerande ska

- känna till grundläggande fakta om hållbar livsstil ur ekologisk, ekonomisk, social och kulturell synvinkel
- komma till insikt om att en hållbar livsstil förutsätter att alla delar måste utvecklas i samma riktning
- kunna se hur naturmiljöer, byggda miljöer och sociala miljöer kan bidra till positiva lösningar
- känna till faktorer som påverkar klimatförändringen och hotar den biologiska mångfalden
- kunna förstå hur klimatförändringen påverkar miljö och mänsklig verksamhet
- kunna analysera samband mellan en hållbar livsstil, produktions- och konsumtionssätt samt politiska beslut

Kulturkompetens och internationalism

Målet för temaområdet är att studerande får vidga sin kunskap om olika kulturer, kulturell identitet och mångfald. Studerande ska ges beredskap och kompetens att leva och arbeta i en alltmer internationaliserad värld där olika identiteter, språk, religioner och livsåskådningar samverkar och påverkar varandra.

Temaområdet innebär att studerande ska

- känna till de mänskliga rättigheterna och kunna reflektera över hur de kan främjas i kulturellt och ideologiskt mångskiftande grupper
- kunna reflektera över kulturarv, värderingar, ekonomi och andra omständigheter som ligger till grund för kulturella identiteter och levnadsvanor, såväl i den egna åländska vardagen som i övriga världen
- kunna stärka sin kulturella identitet på ett positivt sätt
- utveckla sin kännedom om olika kulturer och förstå olika kulturfenomen utgående från skiftande livssituationer
- verka i kulturellt mångskiftande nätverk och miljöer med respekt och tolerans

Mediekunskap och informationsteknologi

Målet för temaområdet är att fördjupa studerandes förståelse för mediekulturen. Studerande ska utveckla sin förmåga att tolka, producera och kritiskt granska budskap i olika former och i olika kontexter.

Temaområdet innebär att studerande ska

- fördjupa och utveckla sin förmåga att tolka, producera och kritiskt granska olika former av texter
- kunna utnyttja olika medier på ett ansvarsfullt sätt
- fördjupa sin insikt om språkets fundamentala betydelse
- lära sig att på ett ansvarsfullt sätt söka, välja, använda och dela olika typer av texter vid informationssökning och i studier
- utveckla sin förmåga att kommunicera och påverka

- öva sig i mediekritik genom att studera och analysera samhällliga, ekonomiska och kulturella faktorer som påverkar mediernas verksamhet
- känna till centrala upphovsrättsliga regler och normer för yttrandefrihet samt ur ett medieperspektiv kunna analysera etiska och estetiska frågor

Teknologi och samhälle

Målet för temaområdet är att fördjupa studerandes förståelse för hur den tekniska utvecklingen har påverkat samhällsutvecklingen. Människan har byggt och kommer att bygga världen med teknikens hjälp. Tekniska lösningar bygger på kunskap om naturlagar och –fenomen. Med teknikens hjälp kan människor med kunskaper och kreativitet hitta lösningar som gagnar hållbar utveckling.

Undervisningen ska ge studerande möjlighet att bedöma teknologiska utvecklingstrender och -alternativ utifrån etiska och ekonomiska grunder, men också ur välbefinnande- och säkerhetsperspektiv. Studerande ska också ha möjlighet att arbeta i digitala miljöer.

Temaområdet innebär att studerande ska

- bedöma tekniska fenomen och reflektera över följderna av tekniska innovationer och olika utvecklingsmöjligheter på det teknologiska området
- förstå människans förhållande till teknologin och kunna reflektera kring teknologins roll och betydelse för levnadsvanor, samhällsförändringar och miljöns tillstånd
- våga utnyttja sina egna möjligheter, sin kreativitet och förmåga att lösa problem samt lära sig se misstag som en erfarenhet i en kreativ process
- utveckla sin samarbetsförmåga och företagsamhet
- bekanta sig med företag och innovativa aktörer i arbetslivet
- kunna göra förnuftiga tekniska val som konsument och medborgare
- kunna reflektera över samband och samverkan mellan teknologi, ekonomi och politik
- bedöma hur olika tekniska alternativ påverkar utvecklingen i arbetsliv, arbetsform och sysselsättning

1.3 Definitioner

I denna läroplan används följande definitioner:

- Kompetensområden ersätter den tidigare benämningen utbildningsprogram.
- Yrkesinriktade examensdelar ersätter benämningen yrkesämnen och de omfattar såväl obligatoriska examensdelar och för kompetensområdet valbara examensdelar.
- Gemensamma examensdelar ersätter benämningen allmänna ämnen.
- Fritt valbara examensdelar ersätter benämningen valbara ämnen.

2. VÄRDEGRUND

I landskapsregeringens läroplansgrunder finns beskrivning av den värdegrund som ska vara fundament för utbildningen och den är vägledande för den utbildning som ges vid Ålands yrkesgymnasium.

All undervisning präglas i enlighet med läroplansgrunderna av

- ömsesidig respekt
- tilltro till människans kapacitet
- insikt om att alla har vilja och möjlighet till lärande och utveckling

Skolans värdegrund präglas av

- **Demokrati**
Vi har alla möjlighet att komma till tals och vi lyssnar på den som har något att framföra med intresse och respekt. Vi är öppna för andra, nya människor, nya idéer och ny kunskap.
- **Ansvar**
Vi har alla ett ansvar för vår utveckling och hur vi bemöter varandra. Vi har också ett gemensamt ansvar för att Ålands gymnasium är en mötesplats där alla respekteras och trivs.
- **Respekt**
Vi behandlar alla jämlikt och respekterar varandras olikheter. Tillsammans med respekt ska också vänlighet och gott bemötande genomsyra våra möten med varandra.
- **Arbetsglädje**
Vi visar uppskattning för allas arbete och inser att alla är värdefulla för att skapa vår gemensamma trivsel. Vi känner att Ålands gymnasium är en trygg arbetsmiljö.
- **Utveckling**
Vi ska jobba med utveckling som har fokus på vad framtiden kräver av oss, av de studerande och av samhället. Vi vill se möjligheter i stället för hinder.

Värdegrunden befästs genom att studerande, lärare och övrig personal diskuterar och medvetet tar ställning hur värdegrunden ska tillämpas. Nya studerande och nyanställd personal får vid skol- och anställningsstart en presentation om den värdegrund som gäller i skolan.

2.1 Bildning

I Ålands yrkesgymnasium ses bildningen som en process i ett livslångt lärande och där studerande i sin utbildning på ett allsidigt sätt får grundfärdigheter i form av kunskaper och färdigheter som ger dem ett fundament för en ständig personlig och yrkesmässig utveckling.

Bildningen och utbildningen ger studerande förmåga att göra goda val och kan därmed uppnå en god livskvalitet och möjlighet att verka i yrkes- och arbetsliv med gott omdöme och god framgång.

2.2 Synen på lärande och lärprocess

Lärande och lärprocessen har ett sociokulturellt perspektiv. Lärandet bör därför inte enbart ses som en individuell och social process utan också som en situationsbunden process.

I den kompetensinriktade utbildningen är fokus på lärande och kunnande. Studierna utformas så att studerande genom ett aktivt deltagande upplever sig som subjekt i lärprocessen. Studier och lärande baseras på yrkeslivets kunskapskrav och verksamhetsformer.

Den pedagogiska konsekvensen är att lärande- och studiemiljöerna, såväl i skolan som i lärande i arbete, varierar utgående från vilka kunskaper och vilken kompetens som är målet för studerandes studier.

Läraren har en viktig roll som inspiratör och förmedlare av kunnande, men lika viktig är lärarens roll som förebild, modell, guide och handledare. Lärare kan genom ett entreprenörmässigt agerande visa vägen till företagsamhet och företagande.

Synen på lärande och lärprocessen utgår från ett livslångt lärande. Studerande bör i sin utbildning utveckla kompetenser för ett kontinuerligt lärande för att komma till rätta i framtiden, i nya situationer och i ett föränderligt arbetsliv.

2.3 Nyckelkompetenser för livslångt lärande

Den grundläggande yrkesutbildningen i Ålands yrkesgymnasium har fokus på nyckelkompetenser för livslångt lärande. Undervisningen, såväl i skolan som under lärande i arbete, sporrar studerande att utveckla en hållning och inställning till lärande och kunnande som ger beredskap för ständig utveckling. Skolans studiemiljö och undervisning betonar ett helhetstänkande där studerande

- förbättrar sin förmåga till lärande och problemlösning
- drar försorg om sin hälsa, säkerhet och funktionsförmåga
- inser vikten av initiativförmåga och företaganda
- utvecklar kompetens att delta, påverka och bidra för en hållbar framtid
- förbättrar sin interaktion och sin förmåga till samarbete
- utvecklar sin kommunikationsförmåga
- utvecklar sitt matematisk-naturvetenskapliga kunnande och sin tekniska kompetens
- utvecklar en kulturell medvetenhet
- lär sig agera yrkesetiskt

Nyckelkompetenserna beaktas vid undervisningens upplägg, vid utformningen av lärande i arbete och i bedömningen. Då skolan ger information och handledning till arbetsplatsen inför lärande i arbete betonas nyckelkompetensernas betydelse. Målet är att studerande kommer till insikt om att yrkesskicklighet och -kunnande är ett mångfasetterat begrepp som innefattar handlag, personliga och sociala kompetenser.

3. LÄRMILJÖ

Studiemiljön i Ålands yrkesgymnasium är utformad i enlighet med synen på lärande och målen för yrkesmässigt kunnande. Den kompetenbaserade yrkesutbildningen ska baseras på verksamheten i arbetslivet. Skolans undervisning, metoder och studiemiljöer präglas av detta mål. Skolan strävar efter att tillhandahålla lokaler, utrustning och material som ger studerande en aktuell, meningsfull och utvecklande lärmiljö. Skolans ledning arbetar medvetet och i dialog med studerande, lärare och övrig personal till att erbjuda en trygg och trivsamt studiemiljö som ger studerande möjlighet att koncentrera sig på lärande och kompetensutveckling. Målet är att varje studerande upplever sig sedd och värdefull och att var och en har möjlighet att utvecklas utifrån egna förutsättningar.

Studerande får i undervisningen möjlighet att utveckla sitt kunnande också i digitala miljöer och får stifta bekantskap med de digitala redskap som är allmänt förekommande i arbetslivet.

En viktig del av utbildningen utgörs av lärande i arbete ute på arbetsplatser. En utmanande uppgift för skolan är att skapa fungerande nätverk och kontinuerlig kontakt med arbetslivet så att studerande kan tillförsäkras en kvalitativ och fungerande utbildning och en god studiemiljö under lärande i arbete. Skolan satsar på att utveckla LIA-verksamheten och utöka kontaktnätet till arbetslivet.

Skolans verksamhet, såväl den som är förlagd till skollokalerna och den som är förlagd till arbetslivet, präglas av vedertaget goda seder och ömsesidig respekt. Skolan lägger stort fokus på vikten av gott uppförande och ansvarstagande.

Skolans trivselregler revideras kontinuerligt och utformas i dialog med studerande, lärare och övrig personal.

Ålands yrkesgymnasium är en rökfri arbetsplats.

3.1 Trygghet och säkerhet

Ålands yrkesgymnasium följer utarbetade handlingsplaner som ger anvisningar om hur alla bör handla i situationer som hotar trygghet och säkerhet.

Alla studerande och nyanställda ska årligen ta del av de handlingsplaner som beskriver hur skolhusen utryms och vilka regler som gäller vid brandalarm. Skolan arrangerar årligen övningar i utrymning och biträdande rektor har ansvar för att övningarna anordnas regelbundet.

Lärare har ansvar för att studerande blir introducerade i säkerhetsplanerna. Biträdande rektor har ansvar för att nyanställda introduceras i säkerhetsplanerna. Myndigheten Ålands gymnasiums arbetarskyddsfullmäktige och arbetarskyddschefen arbetar kontinuerligt för ökad trygghet och säkerhet. Skolan har och kommer kontinuerligt att genomföra riskbedömningar för att göra alla uppmärksamma på regler och förebyggande åtgärder för arbetssäkerhet och arbetarskydd.

Studeranderådet, studerandevårdsgrupperna och studerandehälsan är viktiga aktörer som kontinuerligt verkar för att öka trivseln i skolan och som arbetar för trygghet och säkerhet i skolmiljön.

Vid Ålands gymnasium finns en krisgrupp, som är gemensam för myndigheten Ålands gymnasium och skolorna Ålands lyceum och Ålands yrkesgymnasium. I gruppen ingår företrädare för "Skolhälsan" och skolorna. Krisgruppen sammanträder regelbundet och omedelbart i det fall att en kris, olycka eller svår händelse som berör skolan inträffar. Arbetet följer det regelverk som är utarbetat i Ålands gymnasiums krisplan.

3.2 Närstudier

Skolans studerande har närvaroplikt och är skyldiga att delta i lektioner, lärande i arbete och andra till skolan hörande aktiviteter. Rektor kan i enlighet med landskapslagen om gymnasieutbildning (2011:13) på ansökan av den studerande eller omyndig studerandes vårdnadshavare av särskilda skäl bevilja befrielse från att delta i viss undervisning.

3.2.1 Ledighet

Rektor kan på ansökan av studerande eller omyndig studerandes vårdnadshavare av särskild orsak bevilja en studerande begränsad ledighet från skolarbetet (2011:13, 39 §).

I regel beviljas inte ledigheter som sträcker sig utöver loven.

Av särskilda skäl kan ledighet dock beviljas. Anhållan om ledigt från studierna måste göras i god tid före planerad ledighet. Den studerande ska lämna in en anhållan minst två veckor i förväg.

Skolans studieguide ger information om regelverk. Ansökan görs på särskild blankett som finns i digital form på skolans hemsida.

3.2.2 Studieuppehåll

Studerande har rätt att anhålla om studieuppehåll för maximalt ett (1) år utan att förlora sin studieplats. Ansökan om studieuppehåll riktas till biträdande rektor som fattar beslut i ärendet. Om studerande är omyndig ska också vårdnadshavare underteckna ansökan.

Ansökan om studieuppehåll görs på särskild blankett. Studerande bör innan ansökan inlämnas diskutera sina planer och de orsaker som ligger till grund för ansökan med studiehandledare.

Studerande som beviljats studieuppehåll måste inom angiven tid meddela skolan om hen avser att återuppta studierna. Studerande som inte meddelar skolan inom angiven tid anses ha avslutat sina studier. Skolan utfärdar då ett skiljebetyg.

3.2.3 Frånvaro på grund av sjukdom

Studerande som drabbas av sjukdom ska anmäla detta till respektive skolkansli. Studerande som drabbas av sjukdom under lärande i arbete ska anmäla detta både till respektive skolkansli och till arbetsplatsen. Vårdnadshavare anmäler sjukfrånvaro för omyndig studerande. Studerande måste uppvisa sjukintyg över sjukdom som varar längre än tre dagar och vid återkommande kortare sjukdomsfall.

Studerande som är frånvarande vid ett bedömningstillfälle ska uppvisa verifierande intyg.

Skolans trivselregler ger mer detaljerade bestämmelser.

Skolan hjälper och stöder studerande som drabbas av sjukdom som föranleder längre tids frånvaro. Skolan vägleder och utarbetar i dialog med studerande och vårdnadshavare en strategi för hur studierna på bästa sätt kan genomföras.

4. STUDIERNAS UPPLÄGG

Den grundläggande yrkesutbildningen omfattar 180 kompetenspoäng och leder till gymnasieexamen med yrkesinriktning. Studierna indelas i

- 135 kompetenspoäng yrkesinriktade examensdelar, varav 90 kompetenspoäng är obligatoriska examensdelar och 45 kompetenspoäng är valbara yrkesinriktade examensdelar
- 35 kompetenspoäng gemensamma examensdelar
- 10 kompetenspoäng fritt valbara examensdelar

Fördelningen mellan obligatoriska och valbara yrkesinriktade examensdelar inom fastställda 135 kompetenspoäng varierar mellan de olika kompetensområdena.

4.1 Personlig studieplan

Lagen om gymnasieutbildning (13:2011) fastställer att varje studerande ska ha en egen personlig studieplan (PSP). I denna personliga studieplan antecknas

- studerandes mål med sina studier
- kompetensområde
- valbara yrkesinriktade examensdelar
- valbara examensdelar
- studerandes examensdelar från andra kompetensområden med erkänt kunnande
- högskoleförberedande paketet med erkänt kunnande
- erkänt kunnande
- studerandes behov av stödåtgärder och vilka stödåtgärder som studerande tagit del av
- bedömning av lärande/respons av lärprocessen
- bedömning av lärande i arbete
- studerandes självvärdering
- bedömning av yrkesprov
- annan bedömning
- bedömning av examensdel
- övriga noteringar

Den personliga studieplanen revideras under studiernas gång ifall studieupplägget förändras. Studerande och vårdnadshavare har kontinuerlig möjlighet att granska studieplanen via skolans digitala studieregisterprogram. Om studerande önskar göra förändringar ska dessa ske tillsammans med grupphandledare och ansvarig studiehandledare. Studerande, studiehandledare och lärare kan genom noteringarna i studieplanen se hur studierna framskrider och ta initiativ till förändrat upplägg om studierna inte fortskrider enligt plan.

4.2 Studerande med annan språkbakgrund än svenska

Vid undervisningen används olika pedagogiska metoder så att studerande trots bristande språkkunskaper får möjlighet att utveckla sitt lärande och visa sitt kunnande. Skolan ger studerande från andra kulturområden en mer ingående information om undervisningskultur, bedömningsgrunder och –procedur. Detta för att försäkra sig om att studerande får en mer djupgående förståelse för utbildningens villkor och regelverk.

Studerande får också en mer djupgående instruktion i självvärdering.

Studerande med annan språkbakgrund än svenska deltar i den ordinarie undervisningen i svenska om det inte finns möjlighet att ordna grupper i svenska som andraspråk. Studerande bedöms enligt de kriterier som gäller för svenska som andraspråk.

Skolan erbjuder stödundervisning i den omfattning som biträdande rektor bestämmer.

Studerande har också rätt till specialundervisning som punktinsats.

Inom ramen för de två kompetenspoäng som är hänvisade för undervisning i språk inom examensdelen "Kunnande i kommunikation och interaktion" erbjuds undervisning i svenska.

Målet är att studerande i slutet av utbildningen har sådana kunskaper i svenska att de kan utöva sitt yrke på minst nöjaktig nivå och att de har kunskaper i svenska som andraspråk på nöjaktig nivå.

4.3 Utbildningens utformning

Den grundläggande yrkesutbildningen är organiserad i kompetensområden som omfattar 180 kompetenspoäng. Genom systemet med kompetenspoäng anpassas den grundläggande yrkesutbildningen till ECVET (European credit system for vocational education and training). Enligt ECVET motsvarar de inlärningsresultat som kan förväntas under ett år 60 kompetenspoäng. Den grundläggande yrkesutbildningen indelas i examensdelar som fördelas över tre år. Studietiden kan beroende på studerandes förkunskaper, erfarenhet och individuella förutsättningar förkortas eller förlängas. Studerande har rätt att förlänga sin studietid till fyra år.

Vid utarbetandet av denna läroplan har skolan beaktat de internationella konventioner som landskapsregeringen godkänt.

Examensdelarna avläggs enligt en fastställd studieplan och är fördelade i perioder. Studieupplägget för de olika utbildningarna och kompetensområdena presenteras i bilaga till läroplanen.

Bilaga:

- Studieplan för gymnasieexamen inom bilbranschen
- Studieplan för gymnasieexamen inom byggbranschen
- Studieplan för gymnasieexamen inom el- och automationsteknik
- Studieplan för gymnasieexamen inom företagsekonomi
- Studieplan för gymnasieexamen inom frisör
- Studieplan för gymnasieexamen inom husteknik (VVS)
- Studieplan för gymnasieexamen inom hotell-, restaurang- och cateringbranschen
- Studieplan för gymnasieexamen i informations- och kommunikationsteknik

Studieplan för gymnasieexamen inom maskin- och metallbranschen
Studieplan för gymnasieexamen inom samhälleligt och socialt yrkesområde

4.4 Examensdelar

Den kompetensbaserade yrkesutbildningen är indelad i examensdelar som är de minsta enheterna i examen.

De olika examensdelarna utgör en helhet och avläggs under en begränsad tid av utbildningen, varefter studerande tar itu med följande examensdel. I varje yrkesinriktad examensdel ingår lärande i arbete och yrkesprov. Studerande kan beroende på schemat avlägga en eller två, undantagsvis tre, yrkesinriktade examensdelar samtidigt. De gemensamma examensdelarna är indelade i olika ämnen. Undervisningen i upprätthållande av hälsa, idrott och hälsokunskap är fördelad över studieåren.

4.4.1 Yrkesinriktade examensdelar

De yrkesinriktade examensdelarna omfattar 135 kp. En eller flera av de yrkesinriktade examensdelarna är obligatoriska, dvs. de ingår som en obligatorisk del av utbildningen. Efter dessa grundläggande studier kan studerande välja mellan de olika kompetensområden som Ålands yrkesgymnasium erbjuder. Inom vissa utbildningar erbjuder yrkesgymnasiet endast en kompetensinriktning med fastställda yrkesinriktade examensdelar. För att skolan ska kunna genomföra undervisning inom olika kompetensområden krävs tillräckligt antal studerande.

Studerande har möjlighet att efter avlagda grundläggande studier av obligatoriska yrkesinriktade examensdelar söka till andra grundläggande yrkesutbildningar som erbjuder alternativa kompetensområden i branschen.

Studerande har rätt att ersätta 15 kompetenspoäng av de yrkesinriktade examensdelarna genom att avlägga examensdelar från andra kompetensbaserade yrkesutbildningar eller genom att avlägga studier vid allmänbildande utbildning.

I de yrkesinriktade examensdelarna läggs undervisningen upp så att studerande får möjlighet att lära sig yrkesanpassad ergonomi. I undervisningen ingår också yrkesanpassade fysiska övningar för att minska risken för arbetsskador och för att stärka fysiken.

Antalet och omfattningen av yrkesinriktade examensdelar framgår av läroplaner för de yrkesinriktade examensdelarna.

4.4.2 Gemensamma examensdelar

Alla studerande avlägger gemensamma examensdelar som kompletterar och fördjupar yrkeskunskaper och som omfattar 35 kp. De består av allmänna ämnen som är grupperade i fyra examensdelar som vardera tilldelas ett vitsord på examensbetyget. Under studiernas gång bedöms de olika ämnena skilt med vitsord.

De fyra gemensamma examensdelarna är

- Kunnande i kommunikation och interaktion, 11 kp
- Kunnande i matematik och naturvetenskaper, 9 kp
- Kunnande som behövs i samhället och arbetslivet, 8 kp
- Socialt och kulturellt kunnande, 7 kp

Studerande har rätt att ersätta 27 kompetenspoäng av de gemensamma ämnena med studier i allmänna ämnen enligt den allmänbildande utbildningens läroplan, den högskoleförberedande utbildningshelheten, HUTH (se punkt 4.4.3). Studerande måste dock avlägga följande ämnen/delområden omfattande 8 kp som ingår i de gemensamma examensdelarna i yrkesgymnasiet:

- Informations- och kommunikationsteknik 1kp
- Arbetslivsorientering 1 kp

- Företagsamhet och företagsverksamhet 1 kp
- Upprätthållande av arbetsförmåga, idrott och hälsokunskap, 5 kp

Mål för kunnande, centralt innehåll och bedömningskriterier för de gemensamma examensdelarna framgår av Läroplan för allmänna ämnen som ingår i gemensamma examensdelar utformad och fastställd av Ålands landskapsregering.

4.4.3 Fritt valbara examensdelar

De fritt valbara examensdelarna omfattar 10 kp. Ålands yrkesgymnasium erbjuder olika fritt valbara examensdelar utgående från de ramar som är fastställda i landskapsregeringens läroplansgrunder.

Studerande har möjlighet att välja hela eller delar av skolans utbud. Skolan kan arrangera undervisning som ingår i fritt valbara examensdelar under förutsättning att tillräckligt antal studerande anmäler intresse för att delta.

Utöver skolans utbud har studerande rätt att avlägga den högskoleförberedande utbildningshelheten och räkna dessa studier tillgodo som fritt valbara examensdelar. Studerande har också rätt att inom ramen för fritt valbara examensdelar avlägga examensdel från andra kompetensområden och få den tillgodoräknad.

Studerande kan på ansökan som riktas till biträdande rektor beviljas erkänt kunnande för andra studier eller annat kunnande som inhämtats på ett formellt eller informellt sätt. Ansökan görs på särskild blankett som finns på skolans hemsida. Till ansökan bifogas en noggrann utredning med bifogade intyg som dokumenterar det kunnandet och som redovisar på vilka sätt kunnandet inhämtats. Ansökan ska lämnas in då studierna inleds.

Studerande kan också på ansökan som riktas till biträdande rektor beviljas erkänt kunnande för formella eller informella studier eller annat kunnande som inhämtas under läsåret. Studerande ska till ansökan bifoga en utredning som beskriver vilken aktivitet studerande önskar räkna tillgodo och på vilket sätt aktiviteten kompletterar studerandes utbildning och breddar studerandes kunnande. Ansökan ska lämnas in vid läsårets början, senast vid den tidpunkt som är fastställd i skolans studieguide. Efter det att deltagandet genomförts ska studerande lämna ett intyg undertecknat av handledare till ansvarig lärare.

4.4.3.1 Studieteknik, 2 kp

Målet är att studerande ska komma till insikt om den bästa vägen till eget lärande och hitta redskap för kompetensutveckling.

Studerande ska

- utveckla grundläggande strategier för eget lärande
- utveckla grundläggande strategier för kompetensutveckling
- lära sig känna igen olika inlärningsstilar och finna sin egen/sina egna
- utveckla modeller för självvärdering
- lära sig betydelsen av olika nyckelkompetenser som en viktig komponent för yrkes- och personlighetsutveckling och livslångt lärande
- genom olika övningar spurras till att utveckla styrkor och övervinna svaghet

Undervisningen ska innehålla olika övningar med praktisk och individuell inriktning. Studerande måste fullfölja undervisningen med bedömningen godkänd för att få räkna sig kompetenspoängen tillgodo. Bedömningen grundar sig på aktivt deltagande, olika muntliga och/eller skriftliga presentationer eller motsvarande.

BEDÖMNING
Godkänd
Studera
<ul style="list-style-type: none">
• deltar aktivt i undervisningen i övningarna
• visar att hen tillgodogör sig och innehar de kompetenser som hör till avsnittets delmoment
• försöker lösa problem på ett positivt sätt
• har ett positivt förhållningssätt till sig själv och samarbetar med sina medstudera och sin lärare
• följer regler och tider
• uppför sig väl
• förhåller sig positivt till arbetarskyddsbestämmelser och följer säkerhetsanvisningar

4.4.3.2 Främmande språk, 2 - 4 kp

Undervisningen i språk syftar till att studera utvecklar sina språkkunskaper och sin kunskap om omvärlden. I språkstudierna ska studera få möjlighet att utveckla språkförståelse, dvs. att förstå talad och skriven text. Studera ska också få möjlighet att utveckla sin kommunikativa förmåga och stimuleras till att våga använda språket i olika sammanhang.

Undervisningen ska också ge studera möjlighet att stifta bekantskap med och lära sig branschinriktad engelska och utveckla sitt ordförråd med den terminologi som tillämpas i yrket och branschen.

Studera ska i undervisningen, interagera med andra och producera talat språk och kortare texter som anknyter till vardagliga verksamheter. I undervisningen ska studera använda medier och digitala verktyg som källor för att utveckla sitt språk och sin kunskap om omvärlden.

Språkundervisningen ska ge studera förutsättningar

- att förstå målspråket i tal i skrift
- att formulera sig och kommunicera i första hand i tal, men också i skrift
- att reflektera över kultur och sedvänjor i språkområdet

Främmande språk som A-språk, 2 - 4 kp

Undervisningen utgår från den kunskapsnivå och de basfärdigheter som uppnås i grundskolans undervisning i A1-2-språk, då språkstudierna vanligtvis inletts i åk 5 i grundskolan.

Studera kan välja att avlägga en eller flera kompetenspoäng. Studera som önskar avlägga fler än en kompetenspoäng bör ha uppnått nöjaktiga kunskaper för att kunna gå vidare i studierna.

Studera ska stifta bekantskap med och lära sig ett branschinriktad språk. Genom studierna ska studera få möjlighet att förbättra särskilt sina muntliga färdigheter, men också sin skriftspråkliga kompetens genom att träna att skriva texter såsom instruktioner, avtal och överenskommelser som är vanliga i branschen. Studera ska utveckla sitt ordförråd med den terminologi som tillämpas i branschen och stifta bekantskap med företag som verkar på internationella marknader där engelska är arbetsspråk.

Målet är att studerande ska utveckla sin språkförståelse och sina kommunikationsfärdigheter i olika yrkesmässiga servicesituationer och i det vardagliga livet. Undervisningen ska också förmedla kunskap om traditioner och kultur.

Målet för 1 - 2 kp är A1.2 -3 för tal och hörförståelse samt A1.2 för textförståelse

Målet för 3 - 4 kp är A2.1 för tal och hörförståelse och tal samt A1.3 för textförståelse

Nedanstående bedömningsgrunder utgår från det ordförråd och det språkliga kunnande som utgör grund för den nivå som borde uppnås genom studierna. Bedömningen grundar sig på studerandes muntliga och skriftliga prestationer och aktiva deltagande.

Bedömning		
Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
Studerande		
uppfattar huvuddragen i tydligt tal om situationen är bekant	uppfattar huvuddragen och detaljer i enkelt talat språk	uppfattar såväl huvuddrag som detaljer i tydligt talat språk och kan använda informationen
gör sig förstådd i vardagliga samtal	gör sig förstådd i flera vardagliga sammanhang	kommunicerar i vardagliga sammanhang och kan utveckla en diskussion
talar enkelt och begripligt	talar tydligt och med gott uttal	uttrycker sig muntligt med sammanhang och flyt
skriver enkla texter begripligt	kan tillgodogöra sig helheten i en text och göra sammanfattning	kan tillgodogöra sig helhet och detaljer i en text och sammanfatta och analysera texten
gör sig förstådd i samtal som rör bransch och yrke	gör sig förstådd i olika situationer som rör yrkesmässig kommunikation	kommunicerar i olika yrkessammanhang och kan utveckla en diskussion
skriver enkla yrkesinriktade texter på ett begripligt sätt	skriver yrkesanknutna texter på ett korrekt sätt	skriver även mer avancerade yrkesanknutna texter på ett korrekt sätt
kan tillgodogöra sig helheten i en enkel text med branschanknytning	kan tillgodogöra sig helheten i en text och göra en sammanfattning	kan tillgodogöra sig helhet och detaljer i en text och sammanfatta och analysera texten
utnyttjar hjälpmedel för att förstå och uttrycka sig	skriver tydligt och begripligt	skriver tydligt och med sammanhang på olika sätt
	utnyttjar olika hjälpmedel för att förstå och uttrycka sig	utnyttjar mångsidigt olika hjälpmedel för att förstå och uttrycka sig

Främmande språk som B-språk, 2-4 kp

Studerande ska lära känna språket och de kulturer där språket talas. Undervisningens utgår från vardagliga situationer och studerande ska få ett grundordförråd för vardagliga situationer. Studerande som avlägger flera eller alla kompetenspoäng ska tillägna sig ett mer utökat ordförråd för muntlig kommunikation och produktion av enklare texter.

Målet är att studerande ska utveckla sin språkförståelse och sina kommunikationsfärdigheter i olika yrkesmässiga servicesituationer och i det vardagliga livet. Undervisningen ska också förmedla kunskap om traditioner och kultur.

Studerande kan välja att avlägga en eller flera kompetenspoäng i ämnet. Studerande som önskar avlägga fler än en kompetenspoäng bör ha uppnått nöjaktiga kunskaper för att kunna gå vidare i studierna.

Målet för 1 – 2 kp är A.1.1 för tal, hörförståelse och textförståelse

Målet för 2 - 3 kp är A1.2-3 för tal och hörförståelse och A1.2 för textförståelse

Nedanstående bedömningsgrunder utgår från det ordförråd och det språkliga kunnande som utgör grund för den nivå som borde uppnås genom studierna. Bedömningen grundar sig på studerandes muntliga och skriftliga prestationer och aktiva deltagande.

Bedömning		
Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
Studerande		
uppfattar huvuddragen i tydligt tal om situationen är bekant	uppfattar huvuddragen och detaljer i enkelt talat språk	uppfattar såväl huvuddrag som detaljer i tydligt talat språk och kan använda informationen
gör sig förstådd i vardagliga samtal	gör sig förstådd i flera vardagliga sammanhang	kommunicerar i vardagliga sammanhang och kan utveckla en diskussion
talar enkelt och begripligt	talar tydligt och med gott uttal	uttrycker sig muntligt med sammanhang och flyt
skriver enkla texter begripligt	kan tillgodogöra sig helheten i en text och göra sammanfattning	Kan tillgodogöra sig helhet och detaljer i en text och sammanfatta och analysera texten
utnyttjar hjälpmedel för att förstå och uttrycka sig	skriver tydligt och begripligt	skriver tydligt och med sammanhang på olika sätt
	utnyttjar olika hjälpmedel för att förstå och uttrycka sig	utnyttjar mångsidigt olika hjälpmedel för att förstå och uttrycka sig

4.4.3.3 Företagsamhet och entreprenörskap, 3-6 kp

Undervisningen ska ge studerande praktiska redskap för företagsamhet och entreprenörskap. Utgångspunkt är att på olika sätt främja studerandes kreativitet och förmåga att omvandla innovativa idéer till handling och därmed lägga grunden för ett framtida företagande.

Studerande ska

- utöka sin kunskap om företagareverksamhet
- lära sig göra upp affärsplan, budget och kostnads kalkyl
- lära sig grunderna för att driva företag
- lära sig förstå företagandets ekonomiska villkor och lära sig ta kontroll över sin egen och ett företags ekonomi

- lära sig förstå att samhällets välbefinnande och utveckling i mycket är ett resultat av människor som vågat tro och satsa på sina idéer

Studierna kan bedrivas i samarbete med arbetslivet och som en del av Ung företagsamhet.

Bedömningen grundar sig på studerandes aktiva deltagande och genomförande av uppgiften. Vid bedömningen beaktas också nyckelkompetenser för livslångt lärande.

Bedömning			
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
Företagande och entreprenörskap	har viss insikt om betydelsen av företagsamhet och entreprenörskap	har insikt om betydelsen av företagsamhet och entreprenörskap och har vissa idéer	är drivande och företagsam och drivs av att förverkliga idéer
	har viss insikt om företagandets villkor i samhället	har grundläggande kunskap om företagandets villkor i samhället	har mer djupgående grundläggande kunskap om företagandets villkor i samhället
	har viss kunskap om vad entreprenörskap betyder och resulterar i	har kunskap om vad entreprenörskap betyder och resulterar i	har god kunskap om vad entreprenörskap betyder och resulterar i
Företags- verksamhetens villkor	känner till grundläggande faktorer för företagsverksamhet	känner till de viktigaste faktorerna som utgör grund för företagsverksamhet	känner till och kan analysera faktorer som främjar företagsamhet
	känner schematiskt till olika former att driva företag	har kunskap om olika former att driva företag	kan på basis av självständig analys avgöra vilka former av företag som lämpar sig för olika situationer
Affärsplan, budget och kostnadskalkyl	kan göra upp en enkel affärsplan, budget och kostnadskalkyl, men behöver tidvis handledning	kan göra upp en affärsplan, budget och kostnadskalkyl för sitt företag	kan göra upp en affärsplan, budget och kostnadskalkyl för sitt företag och göra en realistisk analys
	har en viss insikt om lönsamhet och hur lönsamhet kan ökas	har insikt om lönsamhet och hur lönsamhet kan ökas	kan analysera lönsamhet och självständigt hitta lösningar för att öka lönsamheten
	kan med handledning göra en enkel marknadsanalys	kan göra en enkel marknadsanalys	kan självständigt göra en marknadsanalys
Att lära sig grunderna för att driva företag	kan grunderna för att driva företag, men behöver tidvis stöttning	kan grunderna för att driva ett företag	har en bredare kunskap om förutsättningarna för att driva företag

Lärande och problemlösning	kan lösa problem, men behöver tidvis handledning	kan lösa de flesta problem som uppstår	löser på ett självständigt sätt de problem som uppstår
Interaktion och samarbete	kommunicerar och samarbetar på ett fungerande sätt	kommunicerar och samarbetar på ett funktionellt sätt	kommunicerar och samarbetar på ett initiativrikt och självständigt sätt
Yrkesetik	följer givna regler och tidsramar, agerar etiskt	följer givna regler och tidsramar, agerar etiskt och ekonomiskt	följer givna regler och tidsramar, agerar smidigt, tolerant och ekonomiskt
Hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	följer arbetskyddsbestämmelserna och är mån om sin hälsa	följer arbetskyddsbestämmelserna och utvecklar sin hälsa och arbetsförmåga	följer arbetskyddsbestämmelserna, ser vad som behöver utvecklas, ser till sin och andras hälsa och arbetsförmåga

4.4.3.4 Fritt skapande/produktutveckling, 2 - 8 kp

Undervisningen ska ge studerande möjlighet till fritt skapande och till att utveckla sin egen förmåga på olika områden. Detta kan ske genom undervisning, men också genom att studerande verkar i projekt, mässor och arrangemang eller deltar i yrkesinriktade tävlingar. Studerande ska få möjlighet att självständigt utforska olika möjligheter och omsätta idéer till praktisk verksamhet. Undervisningen inriktas på experimentellt arbete och formgivning.

Inom ramen för fritt skapande/produktutveckling erbjuder skolan undervisning i

- träbearbetning, att skapa föremål i trä
- metallbearbetning, att bearbeta och skapa i metall
- stil och design inom frisyrier och mode
- matlagning
- bakning
- design och komposition i digitala miljöer
- bildkonst
- teater och drama
- bild- och fotomontage
- ljud- och bildframställning

Studerande ska

- bredda och utveckla sitt yrkeskunnande
- få möjlighet till innovativt tänkande
- lära sig omsätta idéer i praktisk verksamhet
- lära sig se nya möjligheter
- få utlopp för sin kreativitet

En mer detaljerad beskrivning av undervisningen utformas för varje delområde som ingår i Fritt skapande/produktutveckling.

Bedömningen grundar sig på studerandes aktiva deltagande och genomförande av uppgiften. Vid bedömningen beaktas också nyckelkompetenser för livslångt lärande. Studerande måste fullfölja undervisningen med bedömningen godkänd för att få räkna sig kompetenspoängen tillgodo.

BEDÖMNING
Godkänd
Studera
<ul style="list-style-type: none"> • deltar aktivt i undervisningen • utför de anvisade uppgifterna inom fastställd tid • försöker lösa problem på ett positivt sätt • har ett positivt förhållningssätt till sig själv och samarbetar med sina medstudera och sin lärare • visar ett kundorienterat sätt • håller ordning • följer regler och tider • uppför sig väl • förhåller sig positivt till arbetarskyddsbestämmelser och följer säkerhetsanvisningar

4.4.3.5 Förberedelse för arbetsplatshandledaruppgifter, 2 – 5 kp

Studera får genom undervisningen beredskap för att i sin framtida yrkesroll fungera som handledare på en arbetsplats för studera inom den grundläggande yrkesutbildningen.

Studera ska

- lära sig hur utbildningen är uppbyggd
- komma till insikt om kraven för yrkeskunnande inom branschen
- lära sig planera LIA och introducera en studera i LIA
- lära sig grundläggande kunskap om hur handledning ska utformas
- kunna presentera gällande arbetarskyddsbestämmelser- och föreskrifter på ett konkret och informativt sätt
- lära sig grunderna för hur en studerandes kunnande bedöms

Bedömningen grundar sig på studerandes aktiva deltagande och genomförande av uppgiften. Vid bedömningen beaktas också nyckelkompetenser för livslångt lärande.

Bedömning			
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
Utbildningens struktur	har en viss insikt om hur utbildningen är uppbyggd	känner till utbildningens struktur	har en djupgående insikt i hur examen är uppbyggd
Krav för yrkeskunnande	känner till de mest grundläggande kraven för yrkeskunnande	känner till grundläggande krav för yrkeskunnande	har en bred och insiktsfull kunskap om krav för yrkeskunnande
Planering och introduktion av LIA	kan planera LIA och introducera en studera i LIA, men behöver tidvis	kan planera LIA och introducera en studera i LIA	kan självständigt planera LIA och på ett funktionellt sätt introducera

	handledning		studerande i LIA
Bedömning av kunnande	kan med handledning bedöma en studerandes kunnande	kan med viss handledning bedöma en studerandes kunnande	kan självständigt bedöma en studerandes kunnande
Lärande och problemlösning	kan lösa problem, men behöver tidvis handledning	kan lösa de flesta problem som uppstår	löser på ett självständigt sätt de problem som uppstår
Interaktion och samarbete	kommunicerar och samarbetar på ett fungerande sätt	kommunicerar och samarbetar på ett funktionellt sätt	kommunicerar och samarbetar på ett initiativrikt och självständigt sätt
Yrkesetik	följer givna regler och tidsramar, agerar etiskt	följer givna regler och tidsramar, agerar etiskt och ekonomiskt	följer givna regler och tidsramar, agerar smidigt, tolerant och ekonomiskt
Hälsa, säkerhet och funktionsförmåga	följer arbetarskyddsbestämmelserna och är mån om sin hälsa	följer arbetarskyddsbestämmelserna och utvecklar sin hälsa och arbetsförmåga	följer arbetarskyddsbestämmelserna, ser vad som behöver utvecklas, ser till sin och andras hälsa och arbetsförmåga

4.4.3.6 Grundläggande yrkeskompetens inom transportbranschen, 10 kp

Undervisningen ger underlag för att avlägga de prov som krävs för att erhålla erforderligt kunnande (yrkeskompetens) för att framföra lastbil och erhålla ett sådant körkort som ger rätt att framföra lastbil.

Utbildningen sker i enlighet med fastställda bestämmelser och följer upplägget i examensdel 2.1.1. i utbildningsstyrelsens föreskrift om grundexamen i logistik, föreskrift 61/011/2014.

Undervisningen ska omfatta 280 timmar och varje studerande ska få minst 20 h individuell körundervisning. Undervisningen omfattar

1. Avancerad träning i rationell körning med beaktande av säkerhetsbestämmelserna

Studerande ska

- känna till kraftöverföringens egenskaper för optimal användning
- känna till reglagens tekniska egenskaper och funktion för att behärska fordonet, minska slitaget och förebygga störningar
- kunna optimera bränsleförbrukningen
- kunna lasta ett fordon i enlighet med säkerhetsreglerna och så att fordonet används på ett ändamålsenligt sätt

2. Tillämpning av bestämmelserna

Studerande ska

- känna till maximala arbetstider inom transportbranschen
- ha kännedom om tillämpning, konsekvenser och påföljder vid bristande eller felaktig användning eller manipulering av färdskrivare
- ha kännedom om den sociala miljön i trafiken, rättigheter och skyldigheter för förare med grundläggande yrkeskompetens och krav på fortbildning

3. Hälsa, väg- och miljösäkerhet, service och logistik

Studera ska

- känna till olika typer av arbetsolycksfall inom transportbranschen, statistik över vägtrafikolyckor, tunga fordons olycksfrekvens, olyckornas mänskliga, materiella och ekonomiska konsekvenser
- kunna förebygga kriminalitet och transport av fripassagerare
- kunna förebygga fysiska risker
- vara medveten om vikten av fysisk och psykisk prestationsförmåga
- kunna bedöma nödsituationer
- kunna uppträda på ett sådant sätt att hen är en förebild för företaget och dess image

Efter avslutad undervisning som innehåller både teori och praktik inom ovanstående områden avlägger studerande ett skriftligt prov. För godkänt resultat krävs att frågorna besvaras rätt till 75 %. Studerande måste slutföra studierna för grundläggande yrkeskompetens med godkänt vitsord för att få räkna sig kompetenspoängen tillgodo.

4.4.3.7 Högskoleförberedande utbildningshelhet, 10 kp

Ålands yrkesgymnasium erbjuder i enlighet med landskapsregeringens beslut (ÅLR beslut 16U2/28.10.2015) studerande möjlighet att avlägga den högskoleförberedande utbildningshelheten, HUTH. Studierna ordnas av Ålands lyceum och genomförs i enlighet med grunderna för läroplanen inom den allmänbildande gymnasieutbildningen.

Den högskoleförberedande utbildningshelheten består av

- sju kurser svenska och litteratur (SV01-06, SV08)
- sju kurser engelska (ENG01-06, ENG10)
- sju kurser matematik (MK01-06, MK09)
- två kurser fysik, kort kurs (FYK01-02)
- en kurs kemi, kort kurs (KEK01)
- en kurs geografi (GEO01)
- fem kurser samhällskunskap (SK01-SK05)

Studerande erhåller vitsord över avlagda kurser från Ålands lyceum enligt lyceets vitsordsskala 4 – 10. Studerande som avlagt alla kurser inom den högskoleförberedande utbildningsenheten erhåller ett betyg över avlagda studierna utfärdat av Ålands lyceum.

Förutom de fritt valbara examensdelarna på 10 kp, ersätter HUTH-paketet också valbara yrkesinriktade examensdelar omfattande 15 kp och gemensamma examensdelar omfattande 27 kp.

4.4.3.8 Yrkesfördjupande samhällsvetenskapligt paket, 4 – 6 kp

Ålands yrkesgymnasium erbjuder studerande att fördjupa sitt yrkeskunnande och bredda sin kompetens som aktiv samhällsmedlem genom studier i

- nutidsorientering
- konflikters och skeendens historiska bakgrund
- demokrati-, jämlikhets- och jämställdhetsfostran

Studerande ska genom undervisningen få en bakgrundsbild till dessa samhällsfenomen och

- känna till aktuella samhällsfrågor, deras bakgrund och konsekvenser
- känna till den historiska bakgrunden till olika skeenden och konflikter som präglar dagens samhälle
- kunna konstruktivt reflektera över vad som kännetecknar demokrati/bristen på demokrati, jämlikhet/brist på jämlikhet och jämställdhet/brist på jämställdhet

- kunna ta ställning i olika samhällsfrågor på ett faktaunderbyggt sätt
- känna till orsaker och konsekvenser av historiska skeenden

Bedömningen grundar sig på studerandes aktiva deltagande och på olika redovisade prestationer. Studerande måste avlägga studierna med godkänt vitsord för att få tillgodoräkna sig kompetenspoängen.

Bedömning			
	Nöjaktiga N 1	Goda G 2	Berömliga B 3
<i>Nutidsorientering</i>	är på ett grundläggande sätt orienterad om nutidskunskap	är orienterad om nutidskunskap	har en bred och ingående insikt om nutidskunskap
	har en viss insikt om viktiga dagsaktuella, sociala, ekonomiska och politiska frågor	har kunskap om viktiga dagsaktuella sociala, ekonomiska och politiska frågor	har god kunskap om viktiga sociala, ekonomiska och politiska frågor
	kan nöjaktigt redogöra för viktiga händelser och ge några relevanta bakgrundsfakta	kan på ett bra sätt redogöra för viktiga händelser och ge relevanta bakgrundsfakta	kan på ett systematiskt och ingående sätt redogöra för viktiga händelser och analysera bakgrundsfakta
	kan med handledning analysera bakgrund till och konsekvenser av aktuella händelser	kan analysera bakgrund till och konsekvenser av aktuella händelser	kan på ett självständigt sätt analysera bakgrund till och konsekvenser av aktuella händelser
<i>Konflikters och skeendens historiska bakgrund</i>	känner till viktiga bakgrundsfaktorer som är relevanta för konflikter och skeenden	känner till olika bakgrundsfaktorer som är relevanta för konflikter och skeenden	känner till och kan analysera olika bakgrundsfaktorer som är relevanta för konflikter och skeenden
	känner till några viktiga händelser i historien som satt spår	har kunskap om viktiga händelser i historien som satt djupa spår	har ingående kunskap om viktiga händelser i historien som satt djupa spår
	Kan med handledning förstå varför konflikter uppstår och varför de är svåra att lösa	kan förstå och analysera varför konflikter uppstår och inser svårigheten med att lösa konflikter	har förmåga att på ett nyanserat och brett sätt analysera konflikters bakgrund och varför konflikter är svåra att lösa
	kan schematiskt redogöra för viktiga händelser såsom krig, flykt, hungerkatastrofer m.m. och kan med viss handledning beskriva	kan redogöra för viktiga händelser såsom krig, flykt, hungerkatastrofer m.m. och kan beskriva konsekvenserna	kan på ett analyserande och ingående sätt redogöra för viktiga händelser såsom krig, flykt, hungerkatastrofer m.m. och kan analysera

	konsekvenserna		konsekvenserna
Demokrati-, jämlikhets- och jämställdhetsfostran	har en viss insikt om demokrati-, jämlikhets- och jämställdhetsfrågor	har insikter om grundläggande demokrati-, jämlikhets- och jämställdhetsfrågor	kan beskriva och analysera demokrati-, jämlikhets- och jämställdhetsfrågor
	kan schematiskt beskriva begreppen demokrati, jämlikhet och jämställdhet	kan beskriva begreppen demokrati, jämlikhet och jämställdhet	kan på ett analyserande och ingående sätt redogöra för begreppen demokrati, jämlikhet och jämställdhet och hur betydelsen ändrats över tid
	kan schematiskt beskriva hur jämlikhetstanken successivt fått ökad betydelse och var/hur det fortfarande brister	kan beskriva hur jämlikhetstanken fått ökad betydelse och var/hur det fortfarande brister	kan ingående och analyserande beskriva hur jämlikhetstanken successivt fått ökad betydelse och var/hur det fortfarande brister
	kan på ett schematiskt sätt beskriva hur jämställdheten utvecklats i våra nordiska länder och göra globala jämförelser	kan beskriva hur jämställdheten utvecklats i våra nordiska länder och göra globala jämförelser	kan på ett ingående och analyserande sätt beskriva hur jämställdheten utvecklats i våra nordiska länder och göra globala jämförelser
	har en viss förståelse för och begrepp om hur demokratifostran kan utformas och stödjas	kan schematiskt redogöra för hur ett arbete för demokratifostran kan utformas	kan redogöra för hur ett arbete för demokratifostran utformas

4.5 Lärande i arbete

Lärande i arbete (LIA) ingår i alla yrkesinriktade examensdelar, såväl de obligatoriska som de valbara. Omfattningen av lärande i arbete är minst 15 kompetenspoäng och utökas successivt till att omfatta 30 kompetenspoäng senast höstterminen 2020.

Omfattningen av lärande i arbete i de olika examensdelarna framgår av studieplanen för kompetensområdet.

Genom lärande i arbete ska studerande få en inblick i den autentiska yrkesverksamheten i branschen och lära sig vad yrkeslivet kräver. Perioderna av lärande i arbete varierar, men är tillräckligt långa för att studerande ska få möjlighet att uppnå den yrkeskompetens som eftersträvas.

Ålands yrkesgymnasium upprättar ett avtal med arbetsgivare. Av avtalet framgår

- beskrivning av parternas uppgifter, hur handledning och bedömning ordnas och eventuella ersättningar
- vardera partens ansvar

- vem som står för försäkringar, för arbetarskydd, olycksfalls- och andra skadeersättningar
- arbetstider som ska följa bestämmelserna i lagen om unga arbetstagare och förordningen om unga arbetstagare
- handledarens uppgifter

Ålands yrkesgymnasium har kontaktpersoner som organiserar LIA och som håller kontakt med arbetsgivare som tillhandahåller LIA. Ansvariga lärare ska som en del av sin undervisning göra arbetsplatsbesök och handleda studerande och handledare på arbetsplatsen.

Skolan håller kontinuerliga informationsmöten med yrkesråden i branschen och med företrädare för branschen för att skapa förutsättningar för ett gott samarbete till fördel för studerandes utbildning och kompetensutveckling.

Ålands yrkesgymnasium ser yrkesråden som ett nätverk som kan utveckla och stärka samarbetet mellan skola och arbetsliv. Målet är att i dialog med arbetslivet hitta lösningar som ger vinster särskilt för studerande, men likaledes för skolans arbete med att skapa kvalitativ utbildning och uppfylla arbetslivets behov av kunnigt och kompetent yrkesfolk.

Inför lärande i arbete har skolan ansvar för att ge den studerande information om att studerande har samma skyldigheter som anställda arbetstagare att följa tystnadsplikten. Studerande får inte föra ut sådan information till utomstående som kan skada företaget och företagets konkurrens. Biträdande rektor har ansvar för att lärare ger studerande instruktioner.

Yrkesproven förläggs, då detta är möjligt, till perioderna för lärande i arbete ute på arbetsplatserna.

4.6 Yrkesprov

Yrkesprov avläggs i alla yrkesinriktade examensdelar. Yrkesprov avläggs inte i de gemensamma examensdelarna. Yrkesprovet genomförs i examensdelens slutskede och studerande visar vid provet sitt yrkeskunnande. Yrkesprov kan avläggas i en eller flera examensdelar vid samma tillfälle, men varje examensdel ska tilldelas ett skilt vitsord.

Yrkesrådet i branschen har ett övergripande ansvar för yrkesprovet godkänner yrkesprovets utformning, genomförande och bedömning.

Studerande genomför sitt yrkesprov i en så realistisk arbetsmiljö som möjligt, gärna så att studerande utför för yrket förekommande arbetsuppgifter på en arbetsplats. Skolan samarbetar med arbetsplatser för att planera, genomföra och bedöma yrkesproven. Om det inte är möjligt att genomföra yrkesprovet på en arbetsplats kan provet utföras på skolan, men scenariot ska vara så likt en arbetsplats som möjligt.

Läroplanen för varje examensdel beskriver ansvarsfördelningen vid yrkesprov, hur yrkesprovet är utformat och vilka bedömningskriterier som ska tillämpas. Efter varje yrkesprov arrangeras ett utvärderingssamtal, där lärare, handledare på arbetsplats och studerande deltar. Lärare och handledare uppmuntrar studerande att ta en aktiv roll vid utvärderingssamtalet. Vid utvärderingssamtalet värderar studerande sin insats, presenterar sin utvärdering och kompletterar inom vilka moment hen anser sig behöva förbättra sin yrkesskicklighet. Studerande får vid utvärderingssamtalet respons av såväl läraren som handledaren.

Lärare, arbetsplatshandledare och studerande ska gemensamt bestämma tidpunkt för yrkesprov. Studerande har möjlighet att förbereda sig inför uppgiften genom den undervisning som hör till examensdelen och genom lärande i arbete. Ålands yrkesgymnasium ser till att studerande får tillräckligt stöd och tillräcklig handledning för att kunna avlägga yrkesprovet med nöjaktig bedömning.

Studerande har inte rätt att delta i ett yrkesprov om lärare bedömer att studerande inte har kunskaper att avlägga provet med nöjaktig bedömning. Studerande ska i så fall få kunskap om på vilka områden

hen bör förbättra sitt kunnande innan yrkesprov är aktuellt. Om lärare och handledare under yrkesprovets gång finner att studerande inte har tillräckligt kunnande att genomföra provet eller om säkerheten äventyras tar lärare och handledare ansvar för att avbryta provet. Studerande får också i detta fall kunskap om på vilka områden hen bör förbättra sitt kunnande innan hen på nytt har möjlighet att visa sitt kunnande i yrkesprov.

4.7 Examen

Studerande som med godkända vitsord slutfört 135 kp yrkesinriktade examensdelar, 35 kp gemensamma examensdelar och 10 kp fritt valbara examensdelar samt de yrkesprov som ingår i de yrkesinriktade examensdelarna har rätt till gymnasieexamensbetyg med fastställd yrkesinriktning och yrkesbeteckning.

Gymnasieexamensbetyget består av ett betyg över slutförda examensdelar med vitsord och ett yrkesprovsbetyg. Betyg över slutförda examensdelar undertecknas av Ålands yrkesgymnasiums rektor och yrkesprovsbetyget undertecknas av yrkesrådets ordförande.

5. HANDLEDNING

Studerande får under studietiden information och handledning som ger dem möjlighet att genomföra studierna och som ger dem en realistisk bild av de krav som yrkeslivet ställer. Biträdande rektor, studiehandledare, lärarkår och övrig personal samt studerandevårdspersonalen verkar gemensamt för att befrämja studerandes yrkesmässiga och personliga utveckling.

Lärare har ansvar för att handleda studerande och ge dem respons och bedömning av deras lärande. Responsen är utformad så att den ska sporra studerandes lärande, men den bör vara så konkret att studerande vet vad som behöver förbättras.

Ansvarig lärare har ett handledande och informerande ansvar och fungerar som kontaktperson för studerande och vårdnadshavare. Ansvarig lärare har tillsammans med studiehandledaren ansvar för att den personliga studieplanen är uppdaterad.

Studerande ska under studietiden handledas till kontinuerlig självvärdering. Detta för att få redskap för ett livslångt lärande och livslång kompetensutveckling. I studiernas inledande skede får studerande undervisning i studieteknik och får möjlighet att hitta den mest ändamålsenliga vägen för egen utveckling och eget lärande.

Studerande får inför perioderna lärande i arbete en introduktion om vilka regler och bestämmelser som gäller i arbetslivet så att studerande vet vilka yrkes- och sociala färdigheter som krävs.

5.1 Studiehandledning

Ålands yrkesgymnasiums studiehandledare ger studerande kontinuerlig handledning i studierna, men ger också information om arbetsliv, karriärvägar och om möjlighet till vidare studier.

Informationen ges i grupp, men studerande har också möjlighet till enskilda samtal. Studiehandledaren håller årligen samtal med studerande för att diskutera studieframgång och framtidsutsikter.

Den examensansvariga läraren ska se till att den personliga studieplanen är uppdaterad, men får vid behov stöd av studiehandledaren. Studerande som väljer att justera sitt studieupplägg konsulterar studiehandledaren som ser till att den personliga studieplanen uppdateras.

Ansvarig lärare ger information till vårdnadshavare om skolans arbete och verksamhet samt studerandes prestationer och deltagande i undervisningen. Till studiehandledarens uppgifter hör att

ge högstadiernas elever, vårdnadshavare och elevhandledare möjlighet att bekanta sig med yrkesgymnasiets utbildningar inför elevernas framtida val av gymnasieutbildning.

5.2 Samarbete med vårdnadshavare

Ålands yrkesgymnasium vinnlägger sig om ett gott samarbete med vårdnadshavare för att på bästa sätt stödja studerande. Skolan beaktar myndiga studerandes integritet och ber om myndiga studerandes tillstånd inför kontakt med vårdnadshavare.

Skolan ordnar årligen informationstillfälle för högstadieelevernas vårdnadshavare och informerar om studieupplägg.

Vid skolstarten får vårdnadshavare information om skolan och undervisningen. Vårdnadshavare inbjuds också till möten då biträdande rektor och studiehandledare ger information om utbildningen.

På skolans hemsida finns studieguide och annan information som rör skolans verksamhet, kontaktuppgifter till rektor, biträdande rektor, studiehandledare, lärare och kanslipersonal. Vårdnadshavare har också tillgång till studieprestationer och statistik över frånvaro. Skolan ger vårdnadshavare det lösenord som krävs för att få tillgång till uppgifterna. Då studerande uppnår myndighetsålder har vårdnadshavare inte längre rätt till uppgifterna, men kan med studerandes medgivande beviljas lösenord till registeruppgifterna.

6. STÖD FÖR LÄRANDE OCH STUDIER

Skolans mål är att genom en aktiv handledning och studiehandledning i ett så tidigt skede som möjligt upptäcka studerande med svårigheter och ge redskap för att klara studierna med godkända resultat. I detta arbete deltar lärare, speciallärare och studiehandledare.

Vid studiestarten testas studerandes läs- och skrivförmåga samt matematiska färdigheter vilket tillsammans med inlämnade intyg och utredningar ger underlag för individuella diskussioner angående åtgärdsprogram och stödinsatser.

6.1 Stödundervisning

Studerande som på grund av sjukdom eller av andra väsentliga orsaker har tillfälliga och avgränsade svårigheter att klara studierna erbjuds stödundervisning. Studerande som försummat studierna genom otillåten frånvaro har inte rätt till stödundervisning. Initiativ till stödundervisning kan tas av studerande själv, studerandes vårdnadshavare eller lärare. Initiativ till stödundervisning kan också tas av ansvarig lärare och studiehandledare.

Stödundervisning ges inom ramar som fastställs av biträdande rektor eller rektor.

6.2 Specialundervisning

Studerande kan under begränsad tid få tillgång till specialundervisning i stället för stödundervisning, om detta kan anses vara befogat för att uppnå godkänt resultat. En sådan specialundervisning kan ges inom begränsade och av rektor fastställda ramar.

Studerande som antas enligt prövning och studerande som trots stödundervisning och begränsad specialundervisning har kontinuerliga svårigheter att klara studierna bör ha rätt till specialundervisning enligt en individuell plan för specialundervisning.

Studerande som antagits enligt prövning eller som inte klarar studierna trots stöd och efter vederbörlig utredning konstaterats ha behov av specialundervisning överförs genom ett beslut av biträdande rektor till en individuell anpassad plan som preciserar behoven av specialundervisning. Om studerande är omyndig görs avtalet i samråd med vårdnadshavare.

Den individuella planen för specialundervisning kan utformas på följande sätt:

- Studerande får specialundervisning i gemensamma examensdelar. Målet är att den studerande uppnår ett kunnande som är likvärdigt med fastställda kriterier för nöjaktigt kunnande. Ålands gymnasium utfärdar efter det att studerande slutfört studierna i enlighet med fastställda mål ett gymnasieexamensbetyg med yrkesinriktning.
- Studerande får specialundervisning i yrkesinriktade examensdelar som inte anses inverka på yrkeskompetensen. Målet är att den studerande uppnår ett kunnande som är likvärdigt med fastställda kriterier för nöjaktigt kunnande. Ålands gymnasium utfärdar efter det att slutfört studierna i enlighet med fastställda mål ett gymnasieexamensbetyg med yrkesinriktning. I betyget antecknas vilka delar av utbildningen som följer en individuell plan för specialundervisning, hur planen utformats och hur den inverkar på examens behörighet och yrkeskompetens. Betyget kan kompletteras med ett skriftligt omdöme.
- Studerande får specialundervisning i gemensamma examensdelar och yrkesinriktade examensdelar samt även i fritt valbara examensdelar. Målet är att studerande uppnår kunnande för en speciell verksamhet och kan utföra mindre kvalificerade uppgifter i branschen. Ålands gymnasium utfärdar efter det att studerande slutfört studierna enligt den individuellt anpassade planen ett examensbetyg över avlagda examensdelar och vid behov ett skriftligt omdöme. Betyget ska innehålla information om examens behörighet.

En individuell plan för specialundervisning är alltid skriftlig och utformas av speciallärare. Den innehåller

- en beskrivning av mål och centralt innehåll för de examensdelar som följer en individuellt anpassad plan
- studiernas omfattning i kompetenspoäng och nivå i förhållande till fastställd läroplan
- bedömning i förhållande till fastställda mål
- stödåtgärder och vem som ansvarar för att åtgärderna förverkligas

Innan biträdande rektor fattar beslut om individuell plan för specialundervisning kallas studerande och studerandes vårdnadshavare till ett diskussionsmöte. Vid mötet ger speciallärare och studiehandledare information om planen, vilka stödåtgärder som finns tillgängliga och hur planen inverkar på studerandes framtida yrkesliv och behörighet för vidare studier.

En individuell plan för specialundervisning utvärderas kontinuerligt och om studerande under studiernas gång kan överföras till den ordinarie undervisningen kan planen avvecklas.

7. BEDÖMNING

Bedömningen har till uppgift att leda och stimulera studerande i deras studier (2011:13, 19 §). Genom bedömningen handleder, motiverar och uppmuntrar lärare och arbetsplatshandledare studerande att nå sina mål. Genom en konstruktiv och stödjande bedömning utvecklar studerande en positiv jaguppfattning och kan växa som yrkesmänniskor.

Bedömningen ger information om studerandes kunnande till studerande, vårdnadshavare, arbetsgivare och andra utbildningsanordnare.

Den studerande får kontinuerligt under studiernas gång muntlig och skriftlig information om mål och kravnivå samt fastställda principer för hur studieprestationerna bedöms. Informationen ges alltid i förväg innan studierna i respektive examensdel eller avsnitt av examensdel inleds. Detta för att säkra såväl studerandes som lärares rättsskydd. Skolan eller berörd lärare kan även i efterhand, på studerandes eller vårdnadshavares begäran, ge en skriftlig och muntlig presentation som beskriver hur bedömningsprinciperna har tillämpats.

7.1 Bedömning av lärande

Lärare och handledare ger kontinuerligt under studietiden studerande respons med bedömning av lärprocessen så att studerande kan utveckla sin yrkesidentitet och kan komplettera och vid behov förändra sina tidigare kunskaps- och handlingsmodeller. Genom denna respons stöds studerandes yrkesmässiga utveckling i önskad riktning och studerande kan bearbeta sina inlärningserfarenheter med lärare och erfarna yrkesutövare.

Lärare och handledare ger kontinuerligt, med fastställda intervaller studerande en konkret beskrivning av vad studerande kan och vad som behöver utvecklas. Responsen ska vara uppmuntrande, motiverande och handledande.

Lärares och handledares respons är ett verbalt eller skriftligt utlåtande, men kan också precisera den nivå på kunnande som studerande för tillfället befinner sig på och vilka insatser som behövs för att öka kunnandet. Lärare dokumenterar sin bedömning av lärande i studerandes personliga studieplan efter det att delmålen godkänts och i slutet av perioden.

Studerande får information om att bedömningen av lärande inte inverkar på bedömningen av examensdelen utan att den har som mål att ge studerande konkret information om hur hans kunnande och färdigheter utvecklas.

Bedömning av lärande utgör grund för studerandes rätt att delta i yrkesprov. Studerande som inte genomfört alla delmål inom examensdelen på ett nöjaktigt sätt har inte rätt att gå upp i yrkesprov. Ansvarig lärare är skyldig att kontrollera att studerande i enlighet med fastställda bedömningskriterier har kunnande på nöjaktig nivå innan yrkesprovet genomförs.

Skolan erbjuder och ger stöd för lärande om studerande har svårigheter att inhämta kunskaper och brister i sin lärandeprocess.

Vid bedömningen av de delmål som utgör en förutsättning för att studerande ska beviljas rätt att delta i yrkesprov används följande skala:

OK	Studerande visar ett sådant kunnande att hen har rätt att delta i yrkesprovet
EJ	Studerande behöver förbättra sitt kunnande på anvisade områden innan hen har rätt att delta i yrkesprovet.
AE	Studerandes deltagande och prestationer i undervisning och lärande i arbete är inte godkända och studierna i vederbörande examensdel avbryts. Studerande måste på nytt delta i hela examensdelens undervisning och LIA. Studerande hänvisas att delta i examensdelens undervisning vid nästa tillfälle den ordnas. Först efter att studerande på nytt tagit del av examensdelens undervisning och LIA och förbättrat sitt lärande och sina färdigheter kan studerande ges rätt att avlägga yrkesprov.

7.2 Studerandes självbedömning

En effektiv lärandeprocess förutsätter att studerande är en aktiv part och tar ansvar för sitt eget lärande och därmed utvecklar sin förmåga att självständigt lära och förbättra sin yrkeskompetens.

Studerande redovisar därför, samtidigt som lärare och handledare ger respons och bedömer lärande, sin egen uppfattning av lärande i förhållande till läroplanens uppställda mål för kunnande. Studerande redovisar sin självbedömning i den egna personliga studieplanen.

Studeraandes självbedömning redovisas i regel två gånger per period och samtidigt som lärare/handledare ger respons. Studerande har därmed möjlighet att jämföra sin egen uppskattning av kunnande med lärarens/handledarens.

Självbedömningen är skriftlig eller verbal, men kan också under studiernas senare del kompletteras med en uppskattad bedömningsnivå. Studerande får på detta sätt träna sig i att utvärdera sitt eget kunnande och sin egen insats inför yrkesprov. Självbedömningen ger också redskap för ett kontinuerligt utvecklande av yrkeskunnande och för livslångt lärande.

7.3 Bedömning av kunnande

Kraven på yrkesskicklighet i den grundläggande yrkesutbildningen är bestämda utgående från det kunnande som förutsätts i arbetslivet.

Bedömningen av kunnande ges med vitsord på tre nivåer:

Nöjaktiga	1
Goda	2
Berömliga	3

Yrkesinriktade examensdelar och gemensamma examensdelar bedöms med vitsord enligt skala 1 - 3. De fritt valbara examensdelarna bedöms också med vitsord enligt skala 1 - 3, såvida de inte enligt läroplanens bestämmelser ska bedömas som godkända. Detta framgår av läroplanens beskrivning av fritt valbara examensdelar (4.4.3). Om de fritt valbara examensdelarna inte slutförts med godkänt vitsord kan de inte inräknas i studeraandes personliga studieplan och tillgodoräknas som slutförda kompetenspoäng.

Studerande erhåller bedömning på **nöjaktig nivå** om hen fungerar i bekanta arbetsuppgifter och arbetar så att slutresultatet är acceptabelt i enlighet med fastställda kvalitetsmål även om studerande tidvis behöver handledning. För nöjaktig bedömning ska studerande kunna använda centrala arbetsmetoder, -redskap och -material som hör till det egna arbetsområdet, även om studerande behöver handledning för att skaffa och tillämpa kunskap. Vid bedömning ska beaktas att handledningen på nöjaktig nivå inte är fortlöpande utan att studerande i de olika arbetsmomenten kan ha svårt med något som de behöver handledning i för att komma vidare. Studerande som visar kunnande på nöjaktig nivå ska kunna arbeta med grundläggande uppgifter inom branschen och med uppgifter inom sitt specialområde.

Studerande erhåller bedömning på **god nivå** om hen ser sitt arbete som en helhet och arbetar så att slutresultatet motsvarar arbetsuppgiftens krav och som på ett smidigt sätt avancerar från ett moment till ett annat. Studerande ska utföra anvisade uppgifter på egen hand och sköta sina arbetsuppgifter från början till slut och ansvara för sin egen del av arbetet. De ska självständigt kunna använda arbetsmetoder, -redskap och -material som hör ihop med det egna arbetet. De ska skaffa och på eget initiativ använda den kunskap som behövs i arbetet.

Studerande erhåller bedömning på **berömlig nivå** om hen utvärderar och utvecklar sitt arbetssätt och sin arbetsmiljö och ser sitt arbete som en del av verksamheten som helhet. De ska kunna arbeta i enlighet med verksamhetsrådets specialkrav och så att slutresultatet motsvarar förväntningarna. De ska arbeta systematiskt och skickligt och på ett ändamålsenligt sätt kunna anpassa sitt arbete till den övriga verksamheten. De utför inom sitt ansvarsområde självmant även andra arbetsuppgifter än de som anvisats. De väljer de arbetsmetoder, -redskap och -material som bäst passar för det egna arbetet och kan anpassa metoderna till föränderliga situationer. De grundar sitt arbete och sina ställningstaganden på adekvat kunskap och de inhämtar självständigt och självmant ny kunskap.

7.3.1 Bedömning av yrkesinriktad examensdel

Varje yrkesinriktad examensdel ska bedömas med ett vitsord i skala 1 – 3. Bedömning sker i enlighet med fastställda bedömningskriterier och krav för yrkeskunnande som beskrivs i läroplanen för de yrkesinriktade examensdelarna.

Yrkesprovet utgör grund för bedömning av examensdelen. I läroplanen för de yrkesinriktade examensdelarna fastställs vilka kort/pass som ska avläggas och vilken annan bedömning utöver yrkesprov som utgör grund för bedömning av examensdelen.

Ansvarig lärare eller ansvariga lärare bedömer tillsammans examendelen.

7.3.1.1 Bedömning av yrkesprov

Studerandes kunnande bedöms åtminstone i ett yrkesprov i varje yrkesinriktad examensdel. Det är ansvarig lärares ansvar att bedömning görs utifrån de krav på yrkeskunnande och de kriterier som är fastställda för examensdelen i läroplanen för de yrkesinriktade examensdelarna. Vid yrkesprovet är både lärare och handledare närvarande och iakttar studerande och noterar sin bedömning på en särskild bedömningsblankett.

Vitsorden ges i skala 1 - 3 där 1 representerar nöjaktigt yrkesskicklighet, 2 representerar god yrkesskicklighet och 3 berömlig yrkesskicklighet. Bedömning görs utgående från fastställda kriterier för examen. Det som bedöms är

1. Behärskande av arbetsprocessen, dvs. kunnande i praktiska uppgifter

Bedömningen ska visa hur väl studerande genomför de olika arbetsmomenten, om de genomför momenten i rätt ordning, hur självständigt och ansvarsfullt arbetet utförs samt studerandes förmåga att planera sitt arbete, utvärdera sin insats och utveckla sitt arbetssätt.

2. Behärskande av arbetsmetoder, - redskap och material

Bedömningen ska visa hur väl studerande behärskar olika arbetsmetoder och kan använda de arbetsredskap, -maskiner och material som behövs i arbetet.

3. Behärskande av den kunskap som ligger till grund för arbetet

Bedömningen ska visa studerandes förmåga att tillämpa kunskap och teori i praktiskt utförande och dra konsekventa slutsatser.

4. Nyckelkompetenser för livslångt lärande

Bedömningen ska visa hur väl studerande behärskar lärande och problemlösning, interaktion och samarbete, yrkesetik samt hälsa, säkerhet och funktionsförmåga.

Efter yrkesprovet samlas studerande som utfört sitt yrkesprov, lärare och handledare till ett utvärderingssamtal där samtliga parter presenterar sina erfarenheter och utvärderar studerandes prestation. Vid samtalet presenterar studerande en egen utvärdering av provet och ges möjlighet att ge en kompletterande bild av sin insats.

Efter utvärderingssamtalet bedömer lärare och handledare gemensamt studerandes prestationer i yrkesprovet i enlighet med fastställda krav och kriterier med vitsord i skala 1 - 3. Lärare och handledare ska motivera och dokumentera sin bedömning i ett skriftligt protokoll. Lärare och handledare har rätt att vid bedömningen beakta kunders/medarbetares respons på studerandes insatser under perioden lärande i arbete.

Lärare meddelar studerande yrkesprovets vitsord inom den tid som finns angiven i bedömningsprotokollet och ger studerande information om möjligheten att ansöka om rättelse.

7.3.2 Bedömning av gemensamma examensdelar

Bedömningen av gemensamma examensdelar sker i två eller flera steg beroende på hur många kompetenspoäng examensdelen består av:

1. Bedömningen av delmoment i ämnet angiven i kp
2. Bedömning av ämne
3. Bedömning av examensdel

Steg 1: Bedömning av kp

Lärare dokumenterar bedömningen med vitsord enligt skala 1 – 3 eller som underkänd prestation (U) i studerandes personliga studieplan och studiekort. Studerande som inte uppnått nöjaktig prestation trots omtagning ska med förnyat deltagande delta i undervisningen för att därigenom uppnå fastställt krav på kunnande. Studerande ska anvisas att delta vid nästa möjliga tillfälle då skolan ordnar undervisningen ifråga.

Studerande som inte deltar i undervisningen på ett fullvärdigt sätt får noteringen A (= avbruten kurs) i den personliga studieplanen och studiekortet. Lärare noterar A då hen konstaterar att studerande trots uppmaningar inte deltagit i undervisningen på ett sådant sätt att läraren har tillräckligt underlag för bedömning. Studerande måste då förnya sitt deltagande i undervisningen för att uppnå fastställt krav på kunnande.

Om studerande inte har fullgjort någon eller några av de prestationer som ingår i vederbörande kompetenspoäng, men i övrigt har presterat godkänt kan detta noteras med V (väntar på vitsord). Kompletteringen ska fullgöras inom fyra (4) veckor efter avslutad period. Lärare ska så snart studerande fullgjort sina prestationer notera vitsord i studerandes personliga studieplan och studiekort. Om kompletteringen inte fullgjorts inom fyra veckor efter periodens slut ska lärare slutföra bedömningen på basis av redovisade prestationer.

Bedömningen ges i slutet av varje period.

Steg 1: Bedömning av ämne

Då studerande avlagt alla de kompetenspoäng som ingår i ämnet ges ett ämnesvitsord i skala 1 – 3. Studerande måste ha avlagt samtliga delar med godkänt vitsord för att erhålla ämnesvitsord. Lärare eller de lärare som har undervisat fastställer vitsordet. Ämnesvitsordet dokumenteras i studerandes personliga studieplan och studiekort.

Bedömning ska ske då samtliga kompetenspoäng avlagts.

Steg 3: Bedömning av gemensam examensdel

Efter det att studerande slutfört alla de ämnen som ingår i de gemensamma examensdelarna fastställs ett vitsord för varje examensdel som noteras på examensbetyget. Studerande får ett vitsord i examensdelen "Kunnande i kommunikation och interaktion", ett i "Kunnande i matematik och naturvetenskaper", ett i "Kunnande som behövs i samhället och arbetslivet" och ett i "Socialt och kulturellt kunnande". Vitsorden i de olika ämnena vägs samman till examensdelens vitsord i förhållande till antalet kompetenspoäng i ämnet. Lärare som har haft hand om undervisningen beslutar tillsammans om examensdelens vitsord.

Delar av examensdelen "Socialt och kulturellt kunnande" genomförs som undervisning i övriga gemensamma examensdelar. Denna undervisning ska bedömas enligt de kriterier som finns i läroplanen och dokumenteras som en del av examensdelen "Socialt och kulturellt kunnande". I läroplanen för allmänna ämnen beskrivs vilka delar av examensdelen "Socialt och kulturellt kunnande" som undervisas som delar av andra examensdelar. Då vitsordet för examensdelen fastställs beaktas antalet kompetenspoäng i de olika ämnen/delområden som ingår i examensdelen.

7.3.3 Bedömning av fritt valbara examensdelar

De fritt valbara examensdelarna bedöms med vitsord i skala 1 – 3 eller med noteringen Godkänd i enlighet med de bedömningskriterier som finns beskrivna i denna läroplan under punkt 4.4.3.

Vitsordet för de fritt valbara examensdelar som innehåller flera delområden fastställs i förhållande till kompetenspoäng för de olika delområdena.

7.3.4 Bedömning av erkänt kunnande

Studerande har rätt att på ansökan tillgodoräkna sig studier som genomförts i andra skolor eller få erkänt kunnande för prestationer som förvärvats på annat sätt. Om studierna eller kunnandet som förvärvats på annat sätt räknas till godo i de examensdelar som enligt läroplanen ska bedömas med siffror, bedöms kurserna med siffror. Studerande måste, om skolan så anser, påvisa sitt kunnande genom tilläggsprestationer. Studerande som beviljats erkänt kunnande för andra prestationer som förvärvats genom informellt lärande bedöms med noteringen godkänd. På examensbetyget antecknas i fotnot var eller på vilka grunder studierna har avlagts.

De kurser eller motsvarande prestationer som genomförts vid andra skolor omvandlas till den grundläggande yrkesutbildningens vitsordsskala enligt följande tabell:

Skala 1 - 3	Skala 1 - 5	Den allmänbildande gymnasieutbildningens skala
1	1	5
1	2	6
2	3	7
2	4	8
3	5	9 och 10

Studier i utlandet tillgodoräknas på samma sätt och omvandlas till den grundläggande utbildningens vitsordsskala.

Om man inte kan avgöra om ett vitsord som avlagts vid en annan utbildning/skola motsvarar ett högre eller lägre vitsord används det högre vitsordet.

Studerande som avlagt hela det högskoleförberedande utbildningspaketet erhåller ett vitsord i de olika gemensamma examensdelarna baserat på det vitsord som erhållits i den allmänbildande gymnasieutbildningen och omräknas till skala 1 – 3 enligt ovanstående tabell. De delar som avlagts inom den grundläggande yrkesutbildningen utgör underlag för vitsordsbedömningen och när examensdelens vitsord bestäms beaktas antalet kompetenspoäng för varje delområde.

Studerande som avlagt hela det högskoleförberedande utbildningspaketet får ett erkänt kunnande omfattande 15 kompetenspoäng inom ramen för valbara yrkesinriktade examensdelar. Studerandes bedömning i det högskoleförberedande utbildningspaketet omräknas från den allmänbildande utbildningens vitsordsskala till den grundläggande yrkesutbildningens skala.

Studerande som avlagt enskilda kurser i olika läroämnen enligt den allmänbildande utbildningens läroplan kan få erkänt kunnande om studierna motsvarar läroplanens mål och innehåll i någon examensdel. Studerande kan också få studier tillgodoräknade som erkänt kunnande inom ramen för fritt valbara examensdelar.

7.3.5 Bedömning av det högskoleförberedande paketet (HUTH)

Studerande som avlägger det högskoleförberedande utbildningspaketet, HUTH, har enligt landskapsregeringens beslut rätt att få

- 27 kp godkända inom ramen för gemensamma examensdelar
- 15 kp godkända inom ramen för valbara yrkesinriktade examensdelar
- 10 kp godkända inom ramen för fritt valbara examensdelar

Bedömning och notering av 27 kp inom ramen för gemensamma examensdelar:

Ämnen inom Ålands yrkesgymnasiums gemensamma examensdelar, som ersätts med studier i motsvarande ämnen i Ålands lyceum (HUTH-studier)	Kurser slutförda inom HUTH i Ålands lyceum
<i>Kunnande i kommunikation och interaktion 11 kp</i>	
Svenska 1 – 5	SV01,SV02, SV03 = 3 kurser
Engelska 1 – 4	ENG01, ENG02 = 2 kurser
Främmande språk	ENG03 = 1 kurs
<i>Kunnande i matematik och naturvetenskaper 8 kp</i>	
Matematik 1 – 6	MK01, MK02, MK03 = 3 kurser
Fysik 1	FYK01 = 1 kurs
Kemi 1	KEK01 = 1 kurs
<i>Kunnande som behövs i samhället och arbetslivet 1 kp</i>	
Samhällsfärdigheter 1	SK01 = 1 kurs
<i>Socialt och kulturellt kunnande 7 kp</i>	
Miljökunnskap	FYK02 = 1 kurs
Socialt och kulturellt kunnande 1-2	ENG04, SK02, SK05 = 3 kurser

Bedömning och notering av 15 kp inom ramen för valbara yrkesinriktade examensdelar

Valbar yrkesinriktad examensdel 15 kp som del av grundläggande yrkesutbildning i Ålands yrkesgymnasium som ersätts med studier i Ålands lyceum (HUTH-studier)	Kurser slutförda som del av HUTH i Ålands lyceum
15 kp yrkesinriktad examensdel	SV04, SV05, SV06 = 3 kurser
	ENG05, ENG06 = 2 kurser
	MK04, MK06, MK06 = 3 kurser

Bedömning och notering av 10 kp inom ramen för fritt valbara examensdelar

Fritt valbara examensdelar 10 kp som del av grundläggande yrkesutbildning i Ålands yrkesgymnasium som ersätts med studier i Ålands lyceum (HUTH-studier)	Kurser slutförda som del av HUTH i Ålands lyceum
10 kp fritt valbara examensdelar	SV08 = 1kurs
	ENG10 = 1kurs
	MK09 = 1 kurs
	SK03-04 = 2 kurser
	GEO02 = 1 kurs

Den bedömning som studerande erhållit i sina studier i den allmänbildande gymnasieutbildningen (Ålands lyceum) omräknas enligt fastställd tabell till vitsord enligt skala 1 – 3 enligt den grundläggande yrkesutbildningens skala och utgör grund för bedömning av respektive examensdel.

7.4 Förnyad bedömning

Studera som inte har slutfört sina studier eller de yrkesprov som hör till examen med godkänt resultat ska erbjudas möjlighet att slutföra sina studier och på nytt visa sitt kunnande i yrkesprov.

Skolan erbjuder omtagningstillfällen då studera har möjlighet att komplettera och genomföra de uppgifter som hör till ämnena i de gemensamma examensdelarna och till delområdena i de fritt valbara examensdelarna. Skolans studieguide innehåller information om när dessa tillfällen arrangeras.

Lärare ska genom kontinuerlig bedömning av lärandet i de yrkesinriktade examensdelarna försäkra sig om att studera klarar sitt yrkesprov med nöjaktig bedömning. Om studera trots detta under provet visar så stora brister eller om säkerheten äventyras ska provet avbrytas. Studera ska då efter att ha fått information om bristerna och efter att ha förkovrat sitt kunnande erbjudas tillfälle till ett nytt yrkesprov.

Studera har också rätt att höja sitt vitsord även om bedömningen varit godkänd, men studera måste själv ta initiativ till och ansvar för genomförandet. Studera måste ta kontakt med lärare och handledare för att komma överens om lämplig tidpunkt för ett nytt tillfälle för yrkesprov. Studera ska utföra alla de yrkesprov och prestationer som ingår i examensdelen. Studera som tilldelats gymnasieexamensbetyg kan inte få ett nytt betyg med höjda vitsord. Skolan utfärdar i så fall ett betyg över avlagda prestationer i examensdelar eller yrkesprov.

Studera ska alltid bedömas enligt de bedömningsgrunder som är fastställda i gällande läroplan.

7.5 Rättelse av bedömning

Studera som är missnöjd med bedömningen av sin prestation i gemensamma examensdelar, yrkesprov, sin bedömning av examensdel eller med tillgodoräknande av studier som fullgjorts i annan utbildning eller på annat sätt visat kunnande, kan skriftligen eller muntligen begära rättelse inom 14 dagar efter det att studera fått del av bedömningen (2011:13, 22 § ä. 2014:39).

Begäran om rättelse kan göras skriftligen eller muntligen. Studera vänder sig i första hand till den eller de lärare som utfört bedömningen för att få saken prövad. Bedömaren ska ge studera ett skriftligt svar med motivering.

Om studera är missnöjd med lärarens utlåtande vänder hen sig till rektor. Rektor ska ge studera ett skriftligt svar med motivering. Om studera är missnöjd över rektors beslut vänder hen sig till landskapsregeringen som ska pröva om en ny bedömning ska göras.

Vid varje bedömning ger skolan studera information om rätten att få sin bedömning prövad. Den som utför bedömningen ska skriftligt dokumentera när studera fick del av sin bedömning och när tiden för att begära rättelse börjar.

Studera som är missnöjd med bedömningen av ett yrkesprov kan skriftligen eller muntligen begära rättelse inom 14 dagar efter det att studera fått del av bedömningen. I yrkesprovets bedömningsprotokoll noteras vid vilken tidpunkt studera fick del av yrkesprovets bedömning. Studera får vid samma tidpunkt en rättelseanvisning. Rättelseyrkandet ska riktas till yrkesrådet i branschen. Yrkesrådet ska ge studera ett skriftligt svar med motivering.

Om studera är missnöjd med yrkesrådets beslut kan hen vända sig till landskapsregeringen som ska pröva om ny bedömning ska göras och i så fall ska också landskapsregeringen besluta vem som ska utföra den nya bedömningen.

8. GYMNASIEBETYG MED YRKESINRIKTNING

Ålands yrkesgymnasium utfärdar ett gymnasieexamensbetyg med yrkesinriktning då den studerande fullföljt studierna i yrkesinriktade, gemensamma och fritt valbara examensdelar som ingår i kompetensområdet och avlagt de yrkesprov som ingår i de yrkesinriktade examensdelarna med godkända vitsord.

Gymnasieexamensbetyget består av ett examensbetyg som redovisar vitsord för de olika examensdelar som ingår i kompetensområdet och ett yrkesprovsbetyg som redovisar de olika yrkesproven med vitsord.

Gymnasieexamensbetyget undertecknas av rektor och yrkesprovsbetyget undertecknas av yrkesrådets ordförande. Av betyget framgår vilka studier som tillgodoräknats och eventuella studier som avlagts enligt en individuell plan.

Skolan kan utfärda ett nytt examensbetyg endast om det finns ett uppenbart fel i betyget. Det felaktiga betyget måste inlämnas till skolan som ser till att betyget makuleras och förstörs.

Ålands yrkesgymnasium utfärdar betyg och intyg i enlighet med landskapsregeringens anvisningar.

Ålands yrkesgymnasium arkiverar gymnasieexamensbetyg och de dokument som ligger till grund för examensbetyget i enlighet med Ålands gymnasiums arkivplan.

9. ÖVRIGA BETYG OCH INTYG

Skolan utfärdar följande betyg och intyg:

- Examensbetyg för yrkesinriktad kompletterings- eller vidareutbildning

Betyg utfärdas då studerande fullföljt de examensdelar som gäller för utbildningen och avlagt de yrkesprov som ingår i examen med godkända vitsord. Yrkesinriktad kompletteringsutbildning eller vidareutbildning är utbildningar som leder till en examen inom vuxenutbildningen, såsom servitör, sommelier, barmästare, restaurangkonditor och bagare.

- Betyg över slutförda studier

Betyg utfärdas över utbildning som inte leder till examen. Utbildning som inte leder till examen kan vara utbildningar inom yrkesinriktad specialundervisning samt kompletterings- och vidareutbildning som inte leder till examen. Betyg över slutförda studier ges också till studerande som har avlagt yrkesinriktade examensdelar enligt en individuellt anpassad plan.

- Skiljebetyg

Skiljebetyg utfärdas till studerande som inte fullgjort utbildningen och avbryter sina studier eller genomgår utbildningen med underkända prestationer. I skiljebetyget antecknas bedömningen av de examensdelar och yrkesprov som slutförts eller enbart att examensdelarna har avlagts eller är underkända.

- Betyg över godkända prestationer

Betyg över godkända prestationer ges till en studerande som har slutfört en eller flera examensdelar eller avlagt ett eller flera yrkesprov.

- Intyg för arbetsmarknaden

Ålands yrkesgymnasium utfärdar intyg över valideringstillfället/tillfällen på basis av visat kunnande.

Rektor undertecknar betyg och intyg. Betyg och intyg utfärdas i enlighet med anvisningar av Ålands landskapsregering.

Ålands yrkesgymnasium arkiverar betyg och intyg samt de dokument som ligger till grund för betygen och intygen i enlighet med Ålands gymnasiums arkivplan.

10. SAMARBETE

Ålands yrkesgymnasium har ett nära samarbete med Ålands lyceum genom att samordna verksamhet och samutnyttja personella och materiella resurser. Skolan har också samarbete med andra skolor såväl inom som utom landskapet.

Grundskolorna och särskilt högstadieskolorna är viktiga samarbetspartner. Yrkesgymnasiet har en kontinuerlig kontakt och erfarenhetsutbyte med högstadieskolorna.

Ålands yrkesgymnasium har ett studerandeutbyte med Westerlundska gymnasiet i Enköping, Sverige. Studerande vid Ålands gymnasium har möjlighet att avlägga examensdelar i Enköping inom ramen för gymnasieexamen inom bilbranschen.

Skolan deltar kontinuerligt i olika projekt, både nordiska och europeiska för att utveckla undervisningen och ge lärare och studerande insyn i utbildning som sker utanför Åland.

Ålands yrkesgymnasium avser i enlighet med intentionerna i det utbildningspolitiska programmet etablera flera liknande kontakter med yrkesutbildande skolor.

Ålands yrkesgymnasium har också ett kontinuerligt utbyte med Ålands näringsliv och med de olika utskott som företräder olika branschområden.

10.1 Yrkesråden

Styrelsen för Ålands gymnasium tillsätter för en mandattid på tre år ett yrkesråd för varje utbildningsområde som leds av en biträdande rektor. I yrkesrådet ingår representanter för lärare och studerande samt medlemmar från näringslivet som ska företräda de branscher eller kompetensområden där skolan har utbildning. Den som företräder studerande ska ha fyllt 15 år. Yrkesrådets ordförande företräder näringslivet.

Yrkesrådet har till uppgift att

- a) ge skolans ledning information om hur utbildningen bör utvecklas
- b) ta beslut om utformningen av yrkesprov
- c) ta beslut om valideringsgrunder
- d) godkänna bedömare av yrkesprov
- e) övervaka yrkesprovsverksamheten
- f) vara ett aktivt och dynamiskt nätverk som ger arbetslivet insyn i skola och utbildning och skolan insyn i arbetslivets villkor och verksamhet

Biträdande rektor håller kontinuerligt möte med yrkesrådet för att diskutera aktuella frågor och för att få idéer till vidare utveckling.

11. KONTINUERLIG UTVÄRDERING

Studerande gör efter varje period eller efter det att examensdelen slutförts en utvärdering av undervisningen. Utvärderingen följer en mall men ger också möjlighet till egna kommentarer. Utvärderingen ger lärare en bild av hur studerande upplevt undervisningen och är ett underlag för kontinuerlig utveckling.

Studeraendes kontinuerliga egenvärdering ger också såväl studerande, lärare och annan undervisningspersonal underlag för utvecklingsarbetet.

Åtminstone vartannat år deltar studerande i en av skolan ordnad digital utvärdering. Genom denna kontinuerliga utvärdering får rektor, biträdande rektorer, lärare och övrig undervisningspersonal möjlighet att vidta åtgärder och att mäta om vidtagna åtgärder fått avsedd verkan.

Den riksomfattande utvärderingen Hälsa i skolan genomförs vartannat år och den ger en god bild av hälsa och välbefinnande.

Ålands yrkesgymnasium är en del av Ålands gymnasiums kvalitetsledningssystem. I enlighet med Ålands gymnasiums strategi 2020 görs en kontinuerlig utvärdering av kvalitetsledningssystem.

Styrdokument:

Landskapslag om gymnasieutbildning (2011:13, ä. 2014:39)

Landskapsförordning om gymnasieutbildning (2011:75, ä. 2016:24)

Läroplansgrund för utbildningen på gymnasialstadiet (99 U2/31.5.2016, ÅLR 2016/3900)

Reglemente för Ålands gymnasium 26 U2/10.3.2015, ÅLR 3559/2013

Beskrivning av procedur för rättelse av bedömning

Rättelseanvisning för ansökan om rättelse av bedömning av gemensamma examensdelar, fritt valbara examensdelar eller beslut om erkänt kunnande

Studerande har laglig rätt att ansöka om rättelse av bedömning eller beslut om erkänt kunnande (Landskapslag om gymnasieutbildning 2011:13; 22 § ä. 2014:39 och 2015:58).

När Du fått bedömning av gemensamma examensdelar, fritt valbara examensdelar eller beslut om erkänt kunnande har Du möjlighet att ansöka om rättelse. Du kan inom 14 dagar från det Du fått bedömningen/beslutet muntligen eller skriftligen vända dig till bedömarna/den som fattat beslutet och be om rättelse.

Du ska få ett skriftligt besked med motivering från bedömarna/den som fattat beslutet gällande din ansökan om rättelse.

Om Du är missnöjd med detta besked kan du inom 14 dagar från det Du fått bedömarnas/beslutsfattarnas besked skriftligen vända dig till **rektor** för att begära om rättelse. Du beskriver varför Du önskar att rektor ska ompröva bedömningen/beslutet.

Du ska få ett skriftligt besked med motivering av rektor.

Om Du är missnöjd med rektors beslut kan du vända dig till landskapsregeringen som prövar bedömningen. Om landskapsregeringen beslutar att en ny bedömning ska göras ska landskapsregeringen också besluta om vem som ska utföra den nya bedömningen.

Rättelseanvisning för ansökan om rättelse av bedömning av yrkesprov

Studerande har laglig rätt att ansöka om rättelse av bedömning av yrkesprov (Landskapslag om gymnasieutbildning 2011:13; 22 § ä. 2014:39 och 2015:58).

När Du fått bedömningen av yrkesprovet kan du inom 14 dagar, räknat från den dag Du fick besked om bedömningen, muntligen eller skriftligen vända dig till bedömarna och be om rättelse av bedömning

Du ska få ett skriftligt besked med motivering från bedömarna gällande Din ansökan om rättelse av bedömning.

Om Du är missnöjd med bedömarnas besked kan Du inom 14 dagar, räknat från den dag du fick bedömarnas besked, skriftligen vända Dig till **yrkesrådet** för att begära om rättelse. Du beskriver varför Du önskar att yrkesrådet ska ompröva bedömningen.

Du ska få ett skriftligt besked med motivering av yrkesrådet.

Om Du är missnöjd med yrkesrådets beslut kan du vända dig till landskapsregeringen som prövar bedömningen. Om landskapsregeringen beslutar att en ny bedömning ska göras ska landskapsregeringen också besluta om vem som ska utföra den nya bedömningen.
